

KO NENUSINEŠĖ LAIKAS?

Pijus Jaunutis Nasvytis

Tokiu pavadinimu jona-
vietis Vidmantas Jankauskas
1992 metais parašė knygutę –
Jonavos krašto kultūros ir is-
torijos apybraižas. Aš pats
save laikau jonaviškiu, ge-
riausius savo gyvenimo me-
tus praleidusiu Barborlaukio
dvare, esančiame tik už trijų
kilometrų nuo Jonavos. Priė-
mus nuosavybės gražinimo
įstatymą, man parūpo nuva-
žiuoti ir pasižiūrėti, kaip da-
bar tas Barborlaukis beatro-
do. Įspudžių prisikauptė daug.
Ir pati Jonava, ir Barborlau-
kis nuo tų jaunystės metų la-
bai pasikeitė. Dvaro sodyba –
labai netvarkoma, bet daugu-
ma sodybos ir parko medžių
yra išlikę. Išlikę ir didžiuliai
dvaro namai. JIE TEBE-
STOVI DAR VIS. Jų kiek-
vienas kampas yra pilnas ma-
no gyvenimo istorijos. Tik tie
namai jau labai nuniokoti.

Jonavoje ir radau V. Jan-
kausko leidinėlį "Ko nenusi-
nešė laikas", kurį su godumu
perskaičiau. Jame daug kur
minimi mano tėvai ir visa
mūsų šeima. Bet ypač man
buvo skaudūs pasakojimai
apie trijų kunigų nužudymą
prieš 57 metus Skaruliuose,
prie Jonavos. Skaruliai yra
lyg ir Jonavos priemiestis,
esantis pakeliui į Gaižiūnų
karinį poligoną.

1941 metų birželio 25 d.
raudonosios armijos daliniai,
traukdamiesi nuo vokiečių
per Skarulių bažnytkaimį, su-
šaudė tris kunigus, apkaltinę
juos už besitraukiančių karių
apšaudymą iš Skarulių baž-
nyčios varpinės bokšto. Iš tų
trijų kunigų, Skarulių klebo-
nas Pranciškus Vitkevičius ir
Veprių klebonas Boleslovas
Vėgėlė buvo artimi mūsų šei-
mos draugai. Prieš išsilydami
Barbolaukį, tėvai turėjo Bo-
čių dvarą prie Veprių, kur

klebonavo kunigas B. Vėgė-
lė. Prisiminiau juos abu kaip
labai nuoširdžius, labai mie-
lus žmones, kokių gal rastum
Šatrijos Raganos apysakoje
"Sename dvare", bet retai –
realiame gyvenime.

Nuvažiavau apžiūrėti
mūsų buvusią Skarulių para-
pijos bažnyčią ir pagerbti ar-
timų kunigų atminimą. Skar-
ulių bažnyčia, berods statyta
dar XVI šimtmetyje, yra la-
bai išsiskirianti. Važiuojant
pro šalį, jos būdavo negalima
nepastebėti. Dabar – visiškai
kitaip. Už bažnyčios riogso
gigantiškas chemijos produk-
tų kombinatas, visiškai nu-
stelbiantis dabar atrodančią
tokią mažutę Skarulių bažny-
čią. Kažkaip net simboliška:
romantiška, istorinė švelni
bažnytelė, pilna šimtmetinių
prisiminimų, o už jos išsike-
rėplinės lyg koks dinosauro
milžinas, iš aukštumos
žiūrintis, su nuodingus dū-
mus nuolat leidžiančiomis
gerklėmis, su nieku nesiskai-
tantis "AZOTAS".

Šalia bažnyčios yra gra-
žiai prižiūrėtos kapinės. Ten
suradau ir trijų nukankintų
kunigų kapą. Ant paminklo
tik lakoniškai surašytos kuni-
gų pavardės ir mirties data:
visi mirę 1941 metų birželio
25 dieną. Tik neparašyta, nei
kaip, nei kodėl.

Apie šį tragišką įvykį
knygelės "Ko nenusinešė
laikas" autorius yra surinkęs
įvairių liudininkų parodymus.
Skarulietė Joana Sinkevičienė
pasakoja: "Kada atėjo ku-
nigų areštuoti, rusai sako kle-
bonui: "Lipk į varpinę ir pažiūrėk,
kas ten šaudė iš jos!" O kunigai
sako: "Nieko mes nežinom, nieko
mes negirdėjom". Aha, tai jūs šau-

dėt! – nusprendžia atėjusieji.
J. Gražienė prisimena: "Jeigu
kunigų nebūtų suradę, būtų
iššaudę visą kaimą. O dabar
kunigai už visą Skarulių kai-
mą galvas padėjo. Jie – kan-
kiniai..."

"Kareiviai kunigus vedė
poligono link. Tačiau senu-
kas Skarulių klebonas P. Vit-
kevičius atsisakė toliau eiti ir
buvo nušautas netoli kaimo.
Kiti du buvo nuvesti toliau
prie kalno ir ten nužudyti.
Kai paskui žmonės juos lai-
dojo, tai matė, kad labai
smarkiai sušaudyti – skylutė
prie skylutės!"

Nušauti kunigai Skaru-
lių kaimo laukuose pragulėjo
kelias dienas: tol, kol pradun-
dėjo frontas ir žmonės įsidra-
sino išeiti iš savo namų. Pa-
gal Skarulių bažnyčios miru-
siųjų registracijos knygą, jie
buvo palaidoti birželio 29 d.,
taigi praėjus net keturioms
dienoms nuo sušaudymo.

Praslinko septyniolika
ilgų metų, kol 1958-ųjų rug-
sėjo 9 d. parapijonys ant su-
šaudytų kunigų kapo pastatė
akmeninį paminklą. M. Au-
tukienė prisimena: "Užsienin
buvo išbėgę tokie Nasvyčiai,
Barborlaukio dvaro savininkai.
Jie atsiuntė siuntinį klebo-
no šeimininkei Elenai ir ši,
pardavusi dovanas, pastatė tą
paminklą šventoriuje".

Mano kelionės vadovas,
Barborlaukio dvaro kaimynas
p. Butkevičius, dar pavežė
mane parodyti kryžių, pasta-
tytą kunigų sušaudymo vieto-
je. Radome laiko jau tiek tiek
nuskurdintą medinį kryžių be
jokio ženklo, kam ir kodėl jis
čia pastatytas. Ir jei nebūčiau
žinojęs tos trijų kunigų nužu-
dymo tragedijos, tai nei iš jų
kapų, nei iš atminčių pasta-
tyto kryžiaus nebūčiau paty-
ręs apie tai, kas čia įvyko

Trijų kunigų, kuriuos nužudė raudonoji armija, kapas
Skarulių bažnyčios šventoriuje

1941 metais.

Sovietų okupacijos lai-
kais buvo stropiai stengiami-
si visiškai ištrinti raudonosios
armijos ir sovietinio režimo
nežmoniškumus. Kažkaip ir
dabar dar vis daug kas neiš-

keliamą aikštėn, tarsi vis lau-
kiant: o gal viską nusineš lai-
kas. Šimtai tūkstančių Lie-
tuvos žmonių yra žuvę, nu-
kankinti, suluošinti, o vis dar
nė vieno kalto nerandama.

ATSIKRATYTI SOVIETINIO PALIKIMO

Vytautas Šeštokas

Lietuvių tautininkų są-
jungos pirmininkas prof. Vai-
dotas Antanaitis šios sąjun-
gos vardu Lietuvos spaudoje
paskelbė atvirą laišką visuo-
menei. Jame iškelti siekliai
yra svarbūs ir Lietuvos, ir iš-
eivijos tautininkams. Su šiuo
laišku verta susipažinti kiek-
vienam lietuviui, nežiūrint
kur jis begyventų.

Lietuvių tautininkų są-
junga, labai nukentėjusi oku-
pacijos metais, siūlo:

priimti įstatymą, kuris
teisiškai įvertintų kolaborantų
veiklą;

nedelsiant pradėti komu-
nistinio genocido organizato-
rių bei vykdytojų teisminius
procesus, reikalaujant, kad
Rusija, Izraelis, JAV, Vokie-
tija ir kitos šalys išduotų jose
gyvenančius nusikaltėlius;

visų sovietinių teismų
politinių bylų nuosprendžius
pripažinti niekiniais;

pagerinti buvusių politi-
nių kalinių ir tremtinių pensi-
nį ir kitą aprūpinimą, nu-
traukti išskirtinių pensijų mo-
kėjimą genocido organizato-
riams ir vykdytojams;

dalyvauti tarptautiniame
(Nukelta į 4 psl.)

Šiame numeryje:

- A. Pužauskas – apie Kinijos diplomatiją – 2 psl.
- X-ajamsimpoziumui artėjant – 3 ir 5 psl.
- Deimantinis korporacijos jubiliejus – 6-7 psl.
- KGB voratinklio istorija – 7 psl.
- A† a Dr. Danguolei Tamulionytei – 8 psl.
- Tęsiame pasakojimą apie kandidatus į Lietuvos Pre-
zidento postą – 9 psl.
- Juoko strėlės – paskutinėje skiltyje

Barborlaukio dvaro parke 1997 metais

Autoriaus nuotraukos

Girdėta iš Vilniaus

• **PRISIMINĖ BALTIJOS VIENYBĖ.** Vilniuje įvykusioje Baltijos Asamblėjos vienuoliktoje sesijoje Lietuvos politikai vėl prabilo apie Lietuvos, Latvijos ir Estijos solidarumo būtinybę, siekiant įsijungti į Europos Sąjungą ir NATO. "Lietuva grįžta prie Baltijos vienybės idėjos", rašo dienraštis "Respublika". Jame primenama, kad prieš pusmetį Lietuvos užsienio politikos autoritetai viešai suabejojo, ar Baltijos valstybės galima laikyti "vieningu politiniu vienetu". Estijos delegacijos vadovas Arnoldas Riutelis nurodė, kad Baltijos valstybės turi plėtoti bendradarbiavimą karinėje ir saugumo srityse. Lietuvos bei Latvijos atstovai pabrėžė, kad Baltijos šalys turi stiprinti ekonominį bendradarbiavimą, naikinti tarpusavio muitus ir lengvinti sienų perėjimą. Amerikos diplomatai taip pat sako, kad Baltijos valstybės mato kaip vieną politinį regioną.

• **AŠTUONI PRETENDENTAI Į PREZIDENTUS.** Vyriausiajai rinkimų komisijai (VRK) parašų rinkimų lapus įteikė pretendentai į Prezidentus - Rolandas Pavilionis, Kazys Bobelis, Rimantas Smetona bei Algirdas Pilvelis. Anksčiau šiuos lapus yra pristatę Artūras Paulauskas, Valdas Adamkus, Vytenis Andriukaitis ir Vytautas Landsbergis. Per 10 dienų VRK turi patikrinti, ar pretendentai tikrai surinko ne mažiau kaip 20 tūkstančių juos remiančių piliečių parašų. Lapkričio 18 ar 19 dieną planuojama oficialiai paskelbti įregistruotų kandidatų į Prezidentus sąrašą. VRK nariai abejojo, ar visiems pretendentams užteks surinktų parašų, nes, kaip parodė praktika, apie 20 proc. jų yra išbrokuojama.

• **PASKELBTA V. ADAMKAUS PROGRAMA.** Ją sudaro septynios dalys, apibrėžiančios prezidento instituciją, vidaus ir užsienio politiką, ekonomiką, krašto saugumą, teisėsaugą ir teisėtumą, socialinius klausimus, kultūrą, švietimą ir mokslą. V. Adamkus pabrėžia pagrindines vertybes - laisvas žmogus, atvira visuomenė ir stipri valstybė.

• **R. MIEŽELIS DAR LIGONINĖJE.** V. Adamkaus rinkimų fondo vadovas R. Mieželis gydomas Vilniaus šv. Jokūbo ligoninėje. Jo būklę medikai apibūdino kaip gana sudėtingą: nustatyta, kad smegenyse yra kontūzinis židinis, kraujas išsiliejęs į audinius. Tačiau operacijos neppureikė. Po pirmosios gydymo ligoninėje savaitės R. Mieželio sveikata pagerėjo. "Niekas anksčiau nėra pakėlęs rankos prieš Raimundą. Niekam ir jis nėra sudavęs, - sakė nukentėjusiojo žmona.

• **BALDŲ PRAMONĖ ATSIGAUNA.** Šiuo metu apie 50 proc. lietuviškų baldų eksportuojama į Vakarų Europos šalis - Belgiją, Prancūziją, Angliją, Austriją, Švediją, t.y. į ten, kur pirkėjai yra labai išrankūs. Griežta muitų politika kol kas neleidžia sėkmingai eksportuoti baldų į Rusiją, kadangi už kiekvieną kilogramą į ten ižvežamų baldų reikia mokėti 3 dolerių maito mokestį. Tad Rusijoje lietuviški baldai pabrangsta vos ne dvigubai. Akcinės bendrovės "Kauno baldai" generalinis direktorius Steponas Arciškevičius sakė, kad šių metų antroje pusmetyje ir Lietuvoje baldų perkama kur kas daugiau.

• **AR UŽDRAUS "INTERNET'AS"?** Susisiekimo ministras Algis Žvaliauskas, pavaduojantis Ryšių ir informatikos ministrą Rimantą Pleikį, dirbantį V. Landsbergio rinkimų štabo vadovu, spalio 20 d. pasirašė įsakymą, kuriame nurodoma "išjungti abonento telefono liniją ne trumpiau kaip 3 mėnesiams, jei abonentas reklamuoja, organizuoja ar teikia tarptautinių telefono pokalbių paslaugas arba balso telefonijos paslaugas ("Call Back") per tarptautinius kompiuterių tinklus bendruoju telefono tinklu".

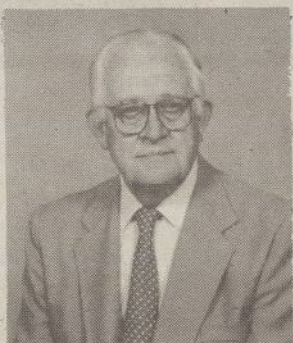
• **MINISTRAS DŽIAUGIASI.** Vidaus reikalų ministras Vidmantas Žiemelis, kalbėdamas Seime pranešė: pirmą kartą Lietuvos istorijoje Plungės policijos komisariato vadove paskirta moteris - Dangirutė Jurkuvienė. "Mes pernelyg ilgai neišnaudojome moterų protinio potencialo", - sakė ministras. V. Žiemelis Seime teigė, kad dabar nusikalstamumo didėjimo tempai yra mažiausi per penkerius metus. Tačiau, kaip sako spauda, "akis bado statistika": per 10 šių metų mėnesių Lietuvoje įregistruota apie 62 tūkstančius nusikaltimų.

• **KONTRABANDA.** Lietuvos laikraščiai praneša apie didžiulius kontrabandos Lietuvos muitinėse mastus. Pagal Valstybės saugumo departamento (VSD) surinktą medžiagą iškeltos baudžiamosios bylos. Valstybei padaryti nuostoliai skaičiuojami jau šimtais milijonų litų. Pasak VSD generalinio direktoriaus Jurgio Jurgelio, tokio masto kontrabanda žlugdo kai kurias Lietuvos pramonės šakas, neigiamai veikia biudžetą, pagal finansines pasekmes prilygsta bankų bankrotui.

• **MIRĖ MUZIKOLOGAS VYTAUTAS VENCKUS.** Lapkričio 7-osios rytą, sunkios ligos palaužtas, Vilniuje mirė žinomas muzikologas, Lietuvos muzikos akademijos docentas Vytautas Venckus, gimęs 1922 metais Mažeikių apskrityje Ylakių valsčiuje, 1953-aisiais baigė Lietuvos valstybinę konservatoriją. Beveik penkiasdešimt metų tęsėsi V. Venckaus pedagoginė veikla.

Iš visur – apie viską

SVEČIAS IŠ KINIJOS

Algirdas Pužauskas

Istorinis Kinijos prezidento vizitas Amerikoje prasidėjo spalio 26 d. Havajuose. Ten prezidentas padėjo vainiką prie paminklo amerikiečiams kariams, žuvusiems Pearl Harbor'e. Kinijos prezidentas Jiang Zemin priminė praeitį, kai Amerika ir Kinija buvo sąjungininkės, kovojusios prieš bendrą priešą - Japoniją.

Per aštuonias viešnağes dienas, praleistas Amerikoje, Kinijos komunistų vadovas išgirdo daug protesto balsų. Įvairios religinės amerikiečių organizacijos pikta protestavo prieš Kinijos valdžios vykdomą tikėjimo laisvės suvaržymą. Darbininkų sąjungos protestavo prieš Kinijos kareivių ar politinių kalinių naudojimą pramonėje. Žmogaus laisvių aktyvistai piktinosi dėl žmogaus teisių varžymo ir kitaminčių persekiojimo. Daug amerikiečių reikalavo iš svečio, kad Kinija nutrauktų Tibeto okupaciją ir jo vienuolių persekiojimą. Net ir bendroje spaudos konferencijoje svečias išgirdo korespondentų klausimus, kuriems aiškiai pritarė ir šalia jo stovėjęs JAV prezidentas Bill Clinton.

Šiek tiek maloniau Kinijos prezidentą sutiko Amerikos biznierių atstovai ir pramonės vadovai, nors ir jiems nepatinka Kinijos rinkos apribojimai ir tai, kad kinų valdžia skatinimas nesilaikyti prekybos balanso. Pastaraisiais metais Kinija pardavė prekių net už 44 milijardus

dolerių daugiau, negu pati pirkė.

Reikia pripažinti, kad svečias buvo gerai pasirengęs atsakyti į visus šeiminių priekaištus. Jis aiškino, kad sąvoka "žmogaus teisės" yra skirtingai suprantama, nes kiekviena valstybė turi skirtingas sąlygas. Kinija yra atsilikęs kraštas. Jos piliečiai turi "žmogaus teisę" į pakankamą kiekį maisto, drabužių ir pastogę. Tik įgyvendinus šias teises, vyriausybė galėsianti pagyvoti apie įvairią "kontrevoliucinę piliečių veiklą". Havajuose prezidentas išreiškė viltį, kad draugystė tarp Kinijos ir Amerikos žmonių sužydės. Jo vizitas sustiprins tarpusavio supratimą, draugystę ir bendradarbiavimą.

Abu prezidentai ir įvairios derybininkų grupės aptarė gamtos apsaugos klausimus, tarėsi dėl oro taršos sumažinimo, bendrų erdvės tyrimų ir bendradarbiavimo kovoje prieš narkotikų platinimą. Amerika pažadėjo atnaujinti paskolas amerikiečių biznieriams, norintiems prekiauti su Kinija. Bus tęsiami pasitarimai dėl žmogaus teisių varžymo Kinijoje, nors Kinija ir laiko šį klausimą savo vidaus reikalu. Tarp abiejų šalių prezidentūrų bus įvesta "karštoji" telefono linija. Amerika toliau laikysis pozicijos, kad Taivanas ir Kinija yra viena valstybė, kurios sostinė Beidžingas (Pekinas). Tačiau dabartinį susiskaldymą abi pusės turi likviduoti taikiomis derybomis o ne ginklu.

Kinija pažadėjo nebeplatinti branduolinių reaktorių įrengimų. Priešingai, Kinija pirs Amerikoje modernius branduolinės energetikos įrenginius ir net prižiūrės, kad panašių įrenginių negautų tokios šalys, kaip Iranas ar Pakistanas, kurios,

kaip rodo žvalgybos duomenys, planuoja pasigaminti atominį ginklą.

Kinijos prezidentas pakartojo savo šalies ketinimą pirkti Amerikoje 30 modernių keleivinių lėktuvų už 1.9 milijardus dolerių. Kiek daugiau sunkumų sukėlė Kinijos reikalavimas neparduoti šiuolaikinių JAV ginklų Taivaniui. Kinijos prezidentas aiškino, kad Taivanas turi susijungti su Kinija, kaip susijungė britų valdytas Hong Kongas. Tačiau Kinija pažadėjo tarpininkauti, kad Šiaurės Korėja atnaujintų pasitarimus dėl abiejų Korėjų ateities.

Vašingtone Kinijos interesus palaiko Amerikos - Kinijos verslininkų taryba. Ji turi 15 tarnautojų. Tarybai priklauso apie 300 amerikiečių - prekybos ir pramonės atstovų. Kinijos priešininkų jėgos yra suskilusios į daugelį grupių, kurios neretai nesutaria tarpusavyje. Pavyzdžiui, priešingų pažiūrų laikosi kairieji darbo sąjungų veikėjai ir religinių grupių aktyvistai.

Prezidentas Jiang, viešėdamas JAV, atkirto Tibeto draugams, sakydamas, esą Kinija išvadavo Tibeto liaudį iš vienuolių baudžiavos ir vergijos. Aštuonias dienas trukęs jo vizitas garantuoja, kad Amerika toliau palaikys su Kinija vis augančius prekybos ryšius ir bandys taikiai paveikti jos vadovus, įtikindama, kad taikus bendradarbiavimas yra žymiai reikšmingesnis pasauliui už bet kokią smurtą ir priespaudą.

Statistika rodo, kad Žemės rutulyje žmonių skaičius auga po 200 kas minutę. Už 50-ties metų dabartinis jų skaičius pasaulyje padvigubės: nuo dabartinių 5.6 milijardo išaugs iki 11.2. Dar nežinia, kokią nuosimtį tame skaičiuje sudarys darbštūs ir energingi kiniečiai.

Keliais sakiniiais

• Airijoje prezidento rinkimus vėl laimėjo moteris - Mary McAleese, nugalėjusi kitas dvi moteris ir vieną vyrą. Įdomu, kad ji gimė ir augo Šiaurės Airijoje. Airijos konstitucija leido jai kandidatuoti, nors formaliai Šiaurės Airija yra Britanijos dalis. Ji yra 46 metų amžiaus - vyriausia devynių vaikų šeimoje. Kaip Šiaurės Airijos gyventojas, ji galėjo kandidatuoti, tačiau neturėjo teisės balsuoti.

• Spalio 31 d. popiežius Jonas Paulius II krikščionių

teologų suvažiavime pareiškė, kad kai kurios Naujojo Testamento vietos anksčiau buvo klaidingai aiškinamos. Tai nemažai prisidėjo prie antisemitizmo ir tuo pačiu nutildė krikščionių balsus, protestavusius prieš holokaustą. Popiežius skatino teologus padaryti sąžinės sąskaitą, nes antisemitizmas buvo ir yra nepateisinamas bei absoliučiai smerktinas.

• Spalio 31 d. senatorius Fred Thompson paskelbė, kad jo vadovaujamas Senato vyriausybės reikalų komite-

tas nutraukia rinkimų kampanijos lėšų klausimo nagrinėjimą, kuris tęsėsi keturis mėnesius.

• Juodkalnijos prezidentu tapo Jugoslavijos federacijos, kurią sudaro Juodkalnija ir Serbija, prezidento priešininkas Milo Djukanovič. Tai dar labiau apsunkins federacijos prezidento Slobodano Miloševićiaus darbą.

• Rusijos parlamentas pavirtino tarptautinę sutartį, draudžiančią gaminti ar laikyti ir naudoti cheminius (Nukelta į 3 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX. 216 531-8428

e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. — Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams — \$35.00, pusei metų — \$20.00, pirmą klase — \$58• Oro paštu į užsienį metams — \$110.00. • Atskiros numerio kaina 70 centų • Straipsniai pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtina išreikšti redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant — Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Redaktoriaus skiltis

KAS KIRŠINA TAUTAS?

Imperinė, kitų tautų žemę užgrobusi valstybė, visada siekia dar labiau išplėsti savo valdas. Kiekvieno diktatoriaus didžiausias siekis — užvaldyti visą pasaulį. Labiausiai išbandytos ir veiksmingos priemonės, naudojamos siekiant šio tikslo: tautų savigny silpninimas ir jų kiršinimas tarpusavyje. Užkariautojas pirmiausia ieško nepatenkintų gyvenimu toje tautoje, kurią jis pasirinko savo sekančia auka, ir apsiskelbia skriaudžiamųjų gynėju. Agresoriaus visai nedomina neturto priežastys, nes rūpin-tis vargšų gerbuviu jis net nesiruošia. Jo tikslas — didinti nepasitenkinimą, sukelti neramumus ir riaušes, atitraukti numatytos aukos dėmesį nuo išorės pavoja. Vidiniai konfliktai visada labiausiai susilpnina bet kurios valstybės gynybinę galią.

Šiandieniniai pasauliui būdinga, kad praktiškai bet kurioje valstybėje greta vieni kitų gyvena įvairių tautų atstovai. Šalia pagrindinės tautybės gyvena ir tautinės mažumos. Kartais jos susitelkusios gana aiškiai apibrėžtose teritorijose, o dažniausia jokia tautinio junginio kitoje valstybėje nesudaro. Tiesiog gyvena greta vienas kito vo-kietis ir lenkas, čekas ir čigonas, žydas ir lietuvius. Dažniausia ir sugyvena draugiškai. Kas rytą keliauja į tas pačias arba greta esančias imones, o po darbo užsuka į tas pačias parduotuves. Vaikai į tas pačias mokyklas žingsniuoją, o pamokas paruošę bendrai žaidžia. Ir niekam iš kaimynų net tokia mintis ne-kyka, kad reikėtų tarpusavyje pyktis dėl priklausymo skirtingoms tautybėms. Juk visiems reikia laikytis tų pačių įstatymų ir vykdyti tas pačias piliečių pareigas. Šiandieniniame pasaulyje bet koks tautinis nelygiateisiškumas yra nebepateisinamas ir bet kuri demokratiškai sudaryta valdžia jo neskatina. Tačiau ramybė suardoma, kai svetima

jėga ruošiasi įsiveržimui arba ginklu įveda savo valdžią. Užpuolikas retai veržiasi tik tam, kad svetimą žemę nusiaubtų ir pasitrauktų. Dažniausia jis trokšta užgrobtose žemėje įsitvirtinti. Net išvytas iš jos, vis kėsina si vėl sugrįžti. Tada jam labai praverčia bet koks tautybių konfliktas.

Lietuviams Rusijos pavelslas jau keli šimtmečiai neatsiejamas nuo tokių bruožų, kaip ypatingai žiauri priešpaua, tautos kultūros naikinimas, trėmimai į Sibirą ir kitas atšiaurias vietas. Tokių bruožų pagrįstumas yra patvirtinę net Rusijos bolševikai, pavadindami carinę valstybę tautų kalėjimu. Dar labiau šį įvaizdį sustiprino paskutinioji, pačių bolševikų įvesta okupacinė santvarka. Okupantai "vietiniais" niekada nepasitikėjo, įvairiais viršininkais "saviškius" skirdavo. Prie caro valdžios Lietuvoje viešpatavo rusai gubernatoriai, prie sovietų — "antrieji" (iš tikrųjų — viršesni už "pirmuosius"), Maskvos atsiųstieji LKP sekretoriai.

Tačiau eiliniai žmonės niekada nepainiodavo dviejų skirtingų dalykų — okupanto ir kaimyno. Okupacijai pasibaigus, nepriklausomoje Lietuvoje niekam net į galvą neatėjo, kad gal reikėtų kolonizacijos tikslais kažkada atkeltus rusus į Rusiją sugrąžinti. Juk atskiros žmogaus gyvenimas taip greitai bėga, kad buvę kolonistai, vaikus ir vaikaitius naujoje vietoje užauginę, kitų namų savo buvusi-oje tėvynėje jau nebeturi.

Netremia Lietuva, vėl laisvę atkovojojusi, net tų kitatautiųjų, kurie lietuviams yra labai nusikalte — budelių garnizonuose ir KGB struktūrose tarnavę. Ne kartą žmogus pagalvoji: o gal vardant nukankintųjų atminimo ir reikėtų tai padaryti. Bet tegu sau gyvena, tegu Viešpats juos teisia. Tegutik, čia gyvendami, iš pasalių nekanda ir "gynėjų" iš svetur nesikviečia.

SVEIKINAME X-OJO SIMPOZIUMO DALYVIUS

Juozas Žygas

Atrodė, kad simpoziumas dar taip toli, o dabar — jau beveik čia pat. Paskutinėmis ir beveik jau galutinėmis žiniomis, į simpoziumą iš Lietuvos atvyksta 52 jo dalyviai — pranešėjai. Tarp jų — universitetų rektoriai, fakultetų dekanai ir pasižymėję profesoriai.

Pirmuosius šešis simpoziumus rengė išeivija. Į šestąjį simpoziumą, kuris vyko 1989 m., jau prasidėjus Atgimimui, iš Lietuvos atvyko apie 120 dalyvių. Tarp jų buvo V. Landsbergis ir R. Ozolas, su kuriais tada teko pirmą sykį susitikti ir susipažinti. Matėsi, kad prie mūsų tipo simpoziumų, jie dar nebuvo pripratę. Ypač tai teko pastebėti plenarinėse sesijose.

Dabar jau pamiršau sesijos, kuriai vadovavo prof. V. Vardys, pavadinimą. Joje tarp kitų dalyvavo ir V. Landsbergis. Kiekvienam kalbėtojų buvo skirta 15 ar 20 minučių. Ypač akylai stebėjau, kuomet kalbėjo V. Landsbergis, kuris tuo metu buvo Sąjūdžio pirmininkas ir mums simbolizavo Lietuvos atgimimą. Praėjus gal pusei skirto laiko, vadovaujantis padavė rausvą kortelę. V.

Landsbergis visai nesusigaudė, kame reikalas, bet kažkas jam paaiškino. Kuomet gavo antrą kortelę, tai aiškiai pamaciau, kad buvo labai nepatenkintas. Tai gal buvo pirmasis vakarietiško tipo simpoziumas, kuriame Lietuvos atstovams teko kai ko mokytis.

Tačiau, bendrai paėmus, simpoziumas atvykusiems paliko gerą išpūdį. Tuoju buvo pasiūlyta, kad ateityje ir Lietuva į jų rengimą įsijungtų. Todėl 7-asis ir 9-asis simpoziumai vyko Lietuvoje.

Su tų simpoziumų rengimu užsimezgė artimesni ryšiai tarp intelektualų. Pradėjo nykti ta siena, kuri dešimtmečiais skyrė vienus nuo kitų. Simpoziumai daug prisidėjo prie to, kad prasidėtų glaudesnis bendravimas tarp Lietuvos ir išeivijos akademinės visuomenės. Jau matoma didelė pažanga. Iš pagrindų pakeistas išeivijos įvaizdis, atsikratyta to jos paveiklo, kurį buvo sukūrusi sovietinė propaganda. Be to, atvykusiems buvo sudarytos sąlygos susipažinti su naujausiais mokslo ir technikos laimėjimais.

Šiame simpoziume bus kreipiamas didesnis dėmesys 1941 m. sukilimui ir Laikinajai vyriausybei. Tas sukilimas buvo tautos valios pasireiškimas. Pats laikas tuos įvykius akademiškai aptarti. Jau klinti metai prieš lietuvius vyksta gerai organizuotas puolimas. Įvairūs spaudos išpuoliai ir istorijos iškraipy-

mai nėra atsitiktiniai. Aiškiai matyti, kad tai yra dalis "generalinio plano". Todėl į šį simpoziumą yra pakviesti tie, kurie aktyviai tame sukilime dalyvavo ir jį organizavo. Tikimasi, kad simpoziume dalyvaus: prof. Mečys Mackevičius (teisingumo ministras), dr. inžinierius Adolfas Damašis (pramonės ministras), prof. dr. Juozas Meškauskas (jo įstaigoje buvo sudaryta Laikinoji vyriausybė) ir kiti aktyvistai, kurie sudarė LAF štabą.

Be to, simpoziume bus daug kitų įdomių temų. Sudaryta 15 sekcijų, vyks 5 plenarinės sesijos. Bus proga pamatyti žymius mokslininkus ir išgirsti jų pranešimus. Juk ne visiems yra galimybė, Lietuvoje lankantis, akademi-niuose sluoksniuose dalyvauti. Simpoziumai yra gal vienintelė proga tiek daug žinomų, bet nematytų žmonių vienoje vietoje išvysti. O vienam kitam gal atsiras galimybė ir rūpimais klausimais asmeniškai pasikalbėti.

Simpoziumus galima vadinti ir džiaugsmo šventė tėvams, kai galima savo vaikų ir vaikaitių darbais pasidžiaugti. 1996 m. Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, pagerbiant JAV ambasadorių Lietuvai J.W. Swihart, Vals-tybės departamento Baltijos skyriaus atstovus pasakė: "Seniau Čikagoje lietuviai buvo žinomi, kaip skerdyklų darbininkai, o dabar jie — daktarai, advokatai, inžinieriai ir kiti profesionalai".

Iš visur — apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

ginklus. Vyriausybė spėlioja, kad turimų atsargų sunaikinimas kainuos apie 5 milijardus dolerių. Rusijos vyriausybė reikalauja, kad Vakarų valstybės padėtų lėšomis, naikinant dujų bombas.

• Kinijos prezidentui lankantis Amerikoje, Rusijos Krasnojarsko mieste susitiko Rusijos prezidentas Boris Jecinas ir Japonijos premjeras Ryutaro Hashimoto. Rusijos vyriausybė paskelbė, kad nesiruošia pasirašyti jokių dokumentų, tačiau bus draugiškai pasikalbėta apie tarpusavio santykius ir bendradarbiavimą ateityje.

• Hagos tarptautinis karo nusikaltėlių teismas, svarstydamas Kroatijos apeliaciją, pritarė, kad teismas negali versti į pilietinį karą įveltų vyriausybių ar jų narių pristatyti teismui savo archyvų medžiagą, kurią prokurorai galėtų panaudoti prieš kaltinamuosius. Šis sprendimas dar

labiau apsunkins tardytojų ir kaltintojų darbą.

• Irako vyriausybė pareikalavo, kad visi amerikiečiai, kurie dirba Jungtinių Tautų ginklų inspektorių grupėse, per savaitę išvažiuotų iš Irako. Irakas pareikalavo, kad Jungtinės Tautos sustabdytų amerikiečių žvalgybos lėktuvų skraidymą virš Irako teritorijos. Stebėtojai mano, kad Iraką padrąsino tai, kad JT Saugumo Taryboje prieš JAV siūlomas naujas sankcijas balsavo arba susilaikė nuo balsavimo tokios valstybės, kaip Kinija, Prancūzija, Rusija, Egiptas ir Kenija. Dauge-liui valstybių nusibodo Irako baudimas. Spalio mėnesį įvyko Irako derybos su 40 naftos ir dujų bendrovių, tarp kurių yra Prancūzijos, Kanados ir Australijos firmų atstovų.

• Izraelio spaudos žiniomis, opozicija premjerui B.

Netanjahu vis auga. Pasi-traukti iš vyriausybės pagrasi no parlamento frakcijos, susidedančios iš penkių asme-nų, vadovas — dabartinis užsienio reikalų ministras David Levy. Jis nesutinka su premjero nusiteikimu neleisti jokio Palestinos valstybės kūrimo ir toliau statyti naujas gyvenvietes iš užsienio atvykstantiems žydams. Dar didesnis nuomonių skirtumas atsirado tarp trijų judaizmo bažnyčių. Tarp Amerikos žydų labai stiprios "konservatorių ir "reformatorių" kryptys, tačiau Izraelyje vyrauja "ortodoksai". Jie turi monopolinę teisę spręsti, kas yra žydas, o kas — ne. Vien iš buvusios Sovietų Sąjungos atvyko apie 150,000 "netikrų" žydų, kuriuos reikės priimti į tikinčiųjų eiles. Blogiausia, kad parlamente ortodoksai turi tris mažas partijėles, be kurių premjero vyriausybė netektų daugumos.

LIETUVOS GYVENIMO ATSPINDŽIAI

ATSIKRATYTI SOVIETINIO PALIKIMO

(Atkelta iš 1 psl.)

komunizmo pasmerkimo procese. Reikalui esant, Lietuvos Respublikai imtis iniciatyvos jį organizuoti.

EKONOMIKA

Būtina patvirtinti neprievartinų objektų sąrašą (didžiosios elektrinės, jūrų uostai, geležinkeliai, keliai, oro uostai ir pan.);

privatizuojant kitus svarbius objektus, valstybei palikti kontrolinį akcijų paketą. Iš tokių objektų dalinio privatizavimo gautas lėšas visų pirma skirti sunykusios lietuviškos pramonės gamybai atkurti ir plėtoti bei taikomieji moksliniais tyrimams skatinti. Tai padėtų mažinti nedarbą ir įveikti kitus socialinius sunkumus.

AGRARINĖ REFORMA IR KAIMO ATEITIS

Nedelsiant turėtų būti sutvarkyta atsiskaitymų su žemdirbiais už parduotą produkciją tvarką ir peržiūrėtos pieno supirkimo kainos. Privalu išaiškinti superkamo iš žemdirbių ir vartotojams parduodamo pieno didelio kainų skirtumo priežastis ir jas pašalinti;

skatinti žemės ūkio produktų eksporto įmonių steigimą, jas remti ekonomiškai;

ištęsti pažadus – remti kaimo kooperaciją ir techninį agroservisą;

Žemės ir miškų ūkio ministerijos veiklą nukreipti žemės ūkio produkcijos strategijai formuoti ir rinkų paieškai, o žemės ūkio produktų gamybos reikalus perduoti žemdirbių savivaldos institu-

cijai – Žemės ūkio rūmams.

TEISĖSAUGA IR TVARKA

Istatymu numatyti teisėsaugos organų ir policijos kontrolę, tam pasitelkus užsienio specialistus ir visuomenės atstovus;

pertvarkyti teisėsaugos darbuotojų rengimo sistemą. Teisės mokymo įstaigų dėstytojus būtina keisti Vakarų šalyse parengtais specialistais, pageidautina lietuviais;

Sutvarkyti studentų priėmimą, siekiant išvengti teisėsaugos "kastų" susidarymo.

KULTŪRA, ŠVIETIMAS IR ŠEIMA

Valstybės kultūros politika turėtų būti aiškiai tautiškai ir pilietišškai išreikšta, kad visuomenė suvoktų ir matytų kultūros politikos siekią;

visuomeninių kultūros organizacijų kūrimas, vienių daugelį kultūros savanorių, kultūros ir mokslo žmonių, galėtų daug prisidėti prie tautos kultūrinės savimonės ugdymo ir pilietinės visuomenės kūrimo;

mokyti valstybine kalba visose Lietuvos mokyklose neturi būti problema. Valstybėje neturi likti vietovių, kur vaikai negalėtų normaliai mokytis valstybine kalba, nežiūrint mokinių skaičiaus. Valstybinės institucijos privalėtų reguliariai informuoti visuomenę apie šioje srityje atliktus darbus, būklę ir artimiausią perspektyvą;

Valstybė privalėtų neatsižvelgiant skelbti ir įgyvendinti

ti jaunų šeimų rėmimo programą, kurioje būtų numatytos lengvatinės būsto įsigyji- mo sąlygos;

Kreipiamės į Lietuvos Respublikos Prezidentą, prašydami paveikti aukščiausiąją Bažnyčios vadovybę, kad visose valstybės teritorijose esančiose bažnyčiose neatidėliojant būtų sudarytos sąlygos apeigas atlikti ir bažnyčiose gauti informaciją valstybine kalba.

Baigdamas šią prof. Vaidoto Antanaičio atviro laiško apžvalgą norėčiau pažymėti, kad joje paminėjau tik svarbiausius šio plano punktus. Reikia padėti Lietuvai grįžti į pilnos demokratinės valstybės valdymo procesą. Norėčiau šia proga pažymėti, kad Seimas ir Vyriausybė iki šio laiko nededa reikalingų pastangų organizuoti tarptautinį komunistų ideologijos ir jos vykdytojų teismą.

NIURENBERGO teismas buvo sukurtas tam, kad nubaustų nacių nusikaltėlius ir jų ideologiją. Žlugus komunizmui, jau prieš septynis metus galėjo būti sukurtas "ANTRASIS NIURENBERGAS", kuris nubaustų komunizmo nusikaltėlius.

Paskutiniai prof. Vaidoto Antanaičio atviro laiško žodžiai skamba:

"Viliamės, kad Prezidentas, Seimas ir Vyriausybė geranoriškai atsilieps į šį laišką ir pateiks visuomenei aiškią valstybės politiką suvešėjusioms negerovėms šalinti.

Manau, kad išeivijos tautininkai ir visa lietuviška visuomenė gali palinkėti, kad šie siekiai būtų kuo greičiau įgyvendinti.

džiui kurti. Neatskiriama ir vyraujančia Lietuvos politinės veiklos dalimi pretendentas laiko Lietuvos siekį tapti NATO ir Europos Sąjungos nare.

V. Adamkus numato, kad Lietuvos karinės pajėgos turėtų būti nuosekliai orientuojamos į profesionalios armijos kūrimą.

ŽIAURUS NUOSPRENDIS! NUTEISTI URANO KASETĖS VAGYS!

Vilniaus apygardos teismas lapkričio 6 d. nuteisė tris buvusius apsaugos bataliono karius, kurie pavogė iš Ignalinos atominės jėgainės urano kuro kasetę, tikėdamiesi ją parduoti. **Du vagys nuteisti trejiems metams laisvės atėmimo, tačiau bausmės vykdymas jiems atidėtas. Trečiajam paskirti šeši mėnesiai pataisos darbų darbovietėje, išskaičiuojant 10 procentų atlyginimo valstybei.** Dar vienas įtariamasis slapstosi. Jam iškelta atskira byla.

Teisiamieji prisipaži-

no 1992-ųjų rugpjūtį pavogę 12-os tūkstančių litų vertės kasetę. Jos pasigesta tik kitų metų pavasarį. Jėgainės administracija kurį laiką teigė, kad kasetė negalėjo būti pavogta, o tikriausia guli užsi- metusi elektrinės teritorijoje arba buvo suklysta, skaičiuojant kuro kasetes. Vagims pavyko parduoti tik labai nedidelę dalį urano "tablečių". Likusi dalis - apie 60 kg - buvo išslapstyta keliose vietose ir vėliau surasta.

PAKINKYTI NERĮ

Statyti ištisą hidroelektrinių virtinę ant Neries upės planuota dar sovietmečiu. Prieš ketverius metus Lietuvos energetikos ministerijos užsakymu akcinė bendrovė "Hidroprojekta" pradėjo nagrinėti Neries žemupio panaudojimo hidroenergetikai galimybes. Užmaršties dulkes nuo "Hidroprojekto" specialistų darbo prieš kurį laiką nupūtė akcinė bendrovė "Achema", pageidaujanti elektrinių prie Jonavos ir už Karmėlavos.

KAIP PASIRINKTI TINKAMIAUSIĄ?

Dr. Leonas Milčius

Kalbant apie Lietuvos Prezidento rinkimus, žmonės dažnai daro dvi klaidas:

pirmą, sakydami: "Rinkime tą, kuris labiausiai nusi- pelnė Lietuvai.";

antrą, tardami: "Nesvarbu koks bus, nes visvien nieko tas Prezidentas negali."

Pirmiesiems derėtų su- prasti, kad už atliktus didvyriškus darbus ar ypatingus nuopelnus paprastai yra skiriami apdovanojimai, valstybinės pensijos. Jiems statomi paminklai, jų vardais pavadinamos gatvės, laivai ir kt. Prezidento titulas yra garbin- gas, bet jis yra nėra koks nors garbės vardas. Tai – svarbiausios valstybinės parei- gybės pavadinimas. Prezi- dentai renkami darbui, renka- mi ateities. Prezidentu kurį nors asmenį renkame ne už gerą žaidimą šachmatais, taiklų šaudymą arba už dar- bus, kuriuos atliko prieš de- šimtį metų. Siūlymas rinkti

"nusipelnusių" primena pasa- kų logiką: skirti karaliumi tą, kuris išpėja tris mšles, su žirgu užkopia į stiklo kalną arba prajuokina princesę. Rinkdami Prezidentą privalo- me galvoti apie būsimąjį lai- kotarpi ir apie žmones, kurie besikeičiančiose sąlygose galėtų geriausiai vykdyti at- sakingas valstybės vadovo pareigas.

Antriesiems taip pat rei- kėtų suvokti, kad nėra pasaulyje nė vienos demokratinės valstybės, kurioje už viską at- sakyti tik vienas žmogus. Žmonės renka ne tik Prezi- dentą, bet ir Seimo bei savi- valdybių tarybų narius. Kiek- vienas išrinktasis privalo vykdyti jam skirtas pareigas, naudodamasis valdžia, kurią šios pareigos suteikia. Aišku, jeigu Prezidentas nesirūšta pareikalauti, kad aukščiausi šalies pareigūnai sąžiningai ir tinkamai vykdytų savo parei- gas, tai ne Konstitucija ar de- mokratija yra kalta. Daž- niausiai valdžios paimama tiek, kiek jos pats pareigūnas sugeba panaudoti.

Nors pagal šalies Kons- tituciją Lietuvoje vyrauja parlamentinės valstybės po- žymiai, vis tik Prezidento in- stitucija yra nepaprastai reikšminga.

(Tęsinys – kitame numeryje)

FAKTŲ KRAITELĖ

(Iš BNS-AGEP pranešimų)

VALDO ADAMKAUS PROGRAMA

Lietuvos savaitraštis "Atgimimas" paskelbė V. Adamkaus rinkiminę progra- mą. Pretendentas siūlo ryž- tingą valstybės reformą. Svarbiausi jo veiklos tikslai: gyvenimo lygio kėlimas, vi- suomenės santarvė, savival- dos plėtotė, valstybės saugu- mo stiprinimas ir ūkio libera- lizavimas. Pagrindinė savo, kaip prezidento, pareiga lai- kytų pastangas visą ekono- minį ir intelektualinį Lietu- vos pajėgumą nukreipti į vie- ną tikslą - kelti žmonių pra- gyvenimo lygį. V. Adamkus pabrėžia lemiamą privačios

nuosavybės reikšmę. Jo nuo- mone, valdžios poveikis eko- nomikai turi būti minimalus. Lietuva turi tapti lygių gali- mybių kraštu. "Tik žmogaus iniciatyva garantuoja ekono- mikos kilimą", – sakoma jo programoje. Pretendentas pa- sisako už tolesnį ir kuo akty- vesnį privatizavimą. Jo nuo- mone, galima riboti privatiza- vimą tik tų objektų, kurie yra svarbūs šalies saugumui ir tautiniam savitumui palaiky- ti. Parama žemės ūkiui turi būti teikiama, pertvarkant žemės ūkio struktūrą, skatinant kooperaciją, plėtojant kaimo turizmą ir kitą veiklą.

Prie prezidento turėtų būti įsteigti padaliniai, spren- džiantys valstybinio masto

nusikalstamumo tyrimo klau- simus. Ypač pavojingoms vi- suomenei byloms nagrinėti V. Adamkus siūlys įsteigti prisiėkusiųjų teismą. Jis iš- pareigoja smarkiai skatinti savivaldą, įskaitant tiesiogini- nus merų ir seniūnų rinki- mus. Pasak jo, visokeriopa pažanga įmanoma, tik nusta- čius ir įtvirtinus moralės stan- dartą, pagal kurį už savo žo- džius ir poelgius žmogus bū- tų atsakingas ir sau pačiam, ir kitiems.

Pretendento nuomo- ne, užsienio politika turi būti nukreipta krašto saugumui užtikrinti, Lietuvos gaminių rinkoms užsienyje plėsti, už- sienio investicijoms į Lietuvą pritraukti, solidžios tarptau- tinės bendrijos narės įvaiz-

X-OJO SIMPOZIUMO RUOŠA

Bronius Juodelis
Simpoziumo
organizacinio komiteto
pirmininkas

Dešimtą kartą lietuviai mokslininkai, visuomeninkai bei kūrėjai susirinks į Mokslo ir kūrybos simpoziumą. Jubiliejinis susitikimas įvyks lapkričio 27-30 dienomis Čikagoje, Jaunimo Centre. Čia 1969 metais buvo surengtas ir pirmasis MS simpoziumas, skirtas aukštojo mokslo Lietuvoje 400 metų sukakčiai paminėti. Ir ši kartą susirinks plačioji lietuvių visuomenė iš arti ir iš toli, nes mokslas ir kūryba yra tautos klestėjimo kartinis akmuo.

Pirmuose Mokslo ir kūrybos simpoziumuose galėjo dalyvauti lietuviai mokslininkai tik iš Vakarų pasaulio. Lietuva tuo metu buvo atskirta geležine uždanga. Sovietų Sąjungos griūtis atidarė Lietuvos mokslininkams duris į Vakarų pasaulį ir leido jiems susitikti su išeivijos lietuvais. Du simpoziumai jau buvo suorganizuoti laisvoje Lietuvoje. Ir ši kartą ten sudaryta antroji MKS taryba, greta pirmosios, esančios JAV.

Į Jaunimo centrą suvažiuos daugiau kaip šimtas pranešėjų, kurie dalyvaus 19-koje sekcijų:

- 1941 m. sukilimas;
- Rezistencija 1940-42 m.;
- Švietimas;
- Medicinos mokslas Lietuvoje ir jo patarnavimai;
- Lietuvos žemės ūkio mokslai;
- Lietuvos gyventojų genocidas;
- M. Mažvydas ir jo raštai;

Biochemija – biofizika;
Inžinerijos mokslai universitete;

Politiniai mokslai;
Lietuvos integracija į Europą;

Maisto sveikatingumas;
Informatika;
Istorija;
Psichologija;
Matematika;

Lietuvos universiteto 75-mečio sukaktis;

Marijos Gimbutienės darbai;

Švietimo ir mokslo reforma Lietuvoje.

Tiek sekcijų sutalpinti į dviejų su puse dienų laiko rėmus – nepaprastai sunku. Be abejo, nemaža jų vyks tuo pačiu metu, tik skirtingose patalpose. Simpoziumo programa vis dar derinama, nes išsijungia nauji pranešėjai. Tačiau galutinė išsami programa bus paskelbta artimiausiu metu.

Simpoziumo visuotinės vakarinės programos jau patvirtintos:

lapkričio 27 d., ketvirtadienį – 1941 m. sukilimo ir partizaninės veiklos parodos atidarymas bei susipažinimas kavinėje;

lapkričio 28 d., penktadienį – akademija "450 metų lietuviškai knygai".

lapkričio 29 d., šeštadienį – Simpoziumo banketas – Lexington House.

Sekmadienio rytą – pamaldos R. katalikų ir evangelikų bažnyčiose – Marquette Park.

Simpoziumo metu Jaunimo centre veiks šios parodos:

– 1941 m. sukilimo ir partizaninės veiklos;

– Martyno Mažvydo pirmosios lietuviškos knygos paroda;

– Lietuvos aviacijos – ANBO;

– architektūros;

– "Technikos Žodžio."

Meno paroda veiks Lietuvos dailės muziejuje. Pasaulio lietuvių centre, Lemonte. Dail. Romo Viesulo parodos atidarymas PL centre

įvyks lapkričio 26 d. 7 val. vakaro.

ORGANIZACINIS KOMITETAS:

pirmininkas – Bronius Juodelis; sekretorė – Violeta Drupaitė; išdininkas – Liudas Šlenys; ūkio reikalų vedėjas – Antanas Pauzuolis; kontrolierius – Julius Lintakas; lėšų komisijos pirmininkė – Birutė Jasaitienė; maitinimo komisijos pirmininkė Matilda Marcinkienė; registracijos komisijos pirmininkė – Birutė Vindašienė; transporto reikalai – Antanas Jarūnas.

Banketo ruošos komisija: pirmininkė – Irena Kerečienė; narės – Dalia Dundzilienė ir Nijolė Maskaliūnienė, Akademijos ruošos pirmininkas – Jonas Vaznelis.

Spaudos ir informacijos komisiją sudaro: Aldona Jurkutė, Juozas Končius, Aldona Šmulskštienė, Edvardas Šulaitis ir Juozas Žygas.

Kelionėmis ir viešbučiais rūpinasi Rita Penčylienė iš "American Travel Service". Tel. (708) 422-3000, faksas – (708) 422-3163.

Informacija ruošos reikalais: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Willowbrook, IL 60514, tel. (630) 986-1613.

Mokslinėje programoje dalyvaus iš Lietuvos atvykstantieji mokslo institucijų vyriausi vadovai:

Švietimo ir mokslo ministras, akad. Zigmas Zinkevičius;

Vytauto Didžiojo universiteto rektorius, prof., habil. dr. Vytautas Kaminskas;

Vilniaus Pedagoginio universiteto rektorius, prof., habil. dr. Antanas Pakėrys;

Lietuvos Muzikos akademijos rektorius, prof. dr. Juozas Antanavičius;

Vilniaus Gedimino technikos universiteto rektorius, prof., habil. dr. Edmundas Zavadskas;

Kauno technologijos universiteto rektorius, prof., ha-

bil. dr. Kęstutis Kriščiūnas; Lietuvos Mokslo tarybos pirmininkas, prof., habil. dr. Leonas Kadžiulis;

Lietuvių katalikų mokslo akademijos prezidentas, prof., habil. dr. Giedrius Uždavinys.

Kartu atvyksta apie 50 Vilniaus (senojo), Vilniaus Pedagoginio, Vilniaus Gedimino technikos, Kauno technologijos, Šiaulių, Klaipėdos ir Žemės ūkio universitetų profesorių bei docentų. Lietu-

vos vyriausybė kelionei skyrė lėšų.

Liko nedaug laiko. Organizacinis komitetas jau dabar platina bilietus į akademiją ir banketą. Lėšų telkimo komitetas prašo visus atsiliepti į komiteto laiškus, kurių buvo išsiųsta net 4,500, ir suteikti finansinę paramą simpoziumui. Ji ypač bus reikalinga, beglobojant svečius iš Lietuvos. Visus kviečiame dalyvauti X-jame Mokslo ir kūrybos simpoziume.

Trumpi pranešimai

MŪSŲ TĖVYNĖS ŽIBURIAI

Kompozitoriaus, "Čiurlionio" ansamblio vadovo atmintis – gyva jo artimųjų ir kraštiečių širdyse. Ponios Onos Mikulskienės ir "Lietuvos" ansamblio meno vadovo P. Budriaus iniciatyva, priartiant ir padedant Pušaloto klebonui Albinui Popinui, Pušalote buvo paminėtos 14-tosios Alfonso Mikulskio mirties metinės. Kuklioje medinėje Pušaloto bažnyčioje, kurioje muzikas A. Mikulskis buvo krikštytas, ir kurioje taip pat įvyko jo jungtuvės su kanklininke Ona Mozoliauskaite, buvo pakabintas ir pašventintas paveikslas – atmintinė su Alf. Mikulskio nuotrauka ir trumpu gyvenimo bei veiklos aprašymu.

DR. KAZIO MARTINKAUS (1953-1984) POMIRTINIS STIPENDIJOS FONDAS

Apa biochemijos Dr. Kazio Martinkaus (1953-1984) prisiminimui 1985 metais jo tėvai, sesuo ir artimieji draugai įsteigė stipendijos fondą, kuriuo gali pasinaudoti visi lietuviai studentai, bebaigia bakalauro studijas arba siekiantys magistro ar daktaro laipsnio iš tikslųjų mokslų (biologijos, chemijos, biochemijos), ypač tie, kurių nagrinėjimos temos yra susijusios su vėžio tyrimu.

Stipendijos fondo komi-

siš, apsvarsčiusi gautus stipendijų prašymus, nutarė 1997 m. stipendiją – \$1,000 skirti Daivai Janulaitytei iš Kauno, tyrinėjančiai skrandžio vėžį. Daiva praeitą vasarą praleido, atlikdama tyrimus Danijos ir Švedijos ligoninėse, o dabar tęsia studijas Kauno Medicinos Akademijos tyrimų institute.

Jei kas susidomėtų šia stipendija ir pageidautų ją gauti kitais metais, prašome kreiptis: Kristina Martinkutė, Dr. Kazys Martinkus Memorial Scholarship Fund, 7120 S. Richmond, Chicago, IL 60629-3011, USA

Regina Daniūnienė
Liaudies kanklininkė

Svarstomi simpoziumo ruošos reikalai. E. Šulaičio nuotraukoje matome Mokslinės programos vadovą Dr. V. Narutį (kairėje), lėšų telkimo komisijos pirmininkę Birutę Jasaitienę ir kitus

Simpoziumo ruošos posėdis "Seklyčioje". Iš kairės: organizacinio komiteto sekretorė Violeta Drupaitė, pirmininkas Bronius Juodelis, registracijos komisijos pirmininkė Birutė Vindašienė

E.Šulaičio nuotr.

GARBINGA L.S.T. KORP! NEO-LITHUANIA 75-MEČIO SUKAKTIS

Tautinio atgimimo laikotarpis išplėšė Lietuvą iš istorinės nebūties, suteikė jos žmonėms savimone, pasididžiavimą savo praeitimi ir pasitikėjimą ateitimi. Jo po-veikyje lietuviai pakirto iš miego, juos apėmusio po nepasisekusio 1863 m. sukilimo, pasiražė ir subruzdė. Iš Vakarų į Lietuvą skverbėsi naujos idėjos.

Dar prieš Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą jaunimas būrėsi į dvi vis labiau priešėjiančias organizacijas: aušrininkus, užėmusius kairesnį politinio spektro sparną, ir ateitininkus, smarkiai kryptusius į dešinę ir prisijungusius prie krikščionių demokratų politinės veiklos. Petrapily studijavo nemaža Lietuvos jaunimo, apie kurį leidinyje "Neo-Lithuania 1922-1932" taip rašo Senis Studentas:

"Lietuviai studentai, bent pradžioje, nusimanė, kad jiems reikia skyrium gyventi, taigi steigėsi savo draugijas. Koks tų draugijų tikslas? Rasti lėšų savybėje šelptis, gaivinti tautiškumą savo kolegų tarpe, lavintis ir žodžiu bei užgintais raštais, atgabėnamais iš Tilžės, budinti iš miego savo liaudį. [...] Peterburge buvo nemaža lietuvių kolonija. Spėdavo ją nuo 15

ligi 20 tūkstančių žmonių, ir tai tokių, kurie nusimanė, kas esą. Gal kita tiek laikydavo save lenkais ir su jais sutapdavo. Lietuviai turėjo įsisteigę Pašalpos draugiją. Su šiąja draugija bendrai dirbo ir slėptinė lietuvių studentų draugija. Tās darbas pasireiškėdavo lietuviškų vaidinimų, koncertų ir pramogos vakarų taisyumu. Studentai būdavo jų gaviausias elementas. [...] Draugijoje vyravo tautiška linkmė. Kuo ji reikšdavos? Be to, kas aukščiau pasakyta, reikia pridurti, kad lietuvių kalbos vartojimas savybėje buvo dedamas pareiga. Mat, daugelis buvo įpratę rusiškai arba lenkiškai kur susitikę kalbėti. Tiems tekdavo kartais bausmę grasyti: tiek ir tiek sumokėti tai pareigai nusižengus. Įsakyta buvo visur, kur galima, lietuviškai patiems studentams kalbėtis ir kitus tautiečius lietuviškai šnekinti. Draugijos svajonė buvo sulaukti grąžinant lietuvių rašto teises".

Leidinio antroje laidoje 1983 m. Čikagoje buvo atskleista straipsnio autoriaus tapatybė – tai buvo Korp! Neo-Lithuania garbės narys, Respublikos prezidentas Antanas Smetona. Lietuvybės išlaikymo problemos gajumą liudija tiek lietuvių studentų

Dabartinė Korp! Neo-Lithuania vyr. valdyba. Iš kairės: abiter eleg. Vaclovas Mažeika, sekretorė Vita Girdvainienė, vicepirmininkas Eduardas Modestas, pirmininkė Daiva Meilienė ir išdininkas Algis Augaitis

susiskaldymas Petrapily, tiek ir pokario lietuvių išeivių tautybės ir kalbos išlaikymo sunkumai Amerikoje.

Jaunųjų tautininkų branduolys susidarė ir apie mokslievių organizacijos kūrimą pradėjo galvoti jau 1918 metais, bet sąlygos tam dar nebuvo palankios. Įsteigus Aukštuosius kursus, kurie 1922 m. vasario 16 d. tapo Lietuvos universitetu, studentai, nenorėję šlietis nei prie

ateitininkų, linkusių į klierikalizmą, nei prie aušrininkų, išpažinusių socializmo ir filosofinio materializmo idėjas, o verčiau norėję eiti vidurio keliu, jų nuomonė, tiesiausiai į tautinės kultūros tikslus, ėmė aktyviai kelti naujos organizacijos kūrimo mintį. Nuo 1920 m. inžinerijos studentas Bronius Banaitis skatino Valentina Gustainį prisidėti prie šio reikalo. Pagaliau 1922 m. pavasarį, jau metus po paviršiumi kunkuliavęs paruošiamasis darbas išsiveržė į viešumą, į spaudą.

Pirmąjį straipsnį "Lietuvių balse" paskelbė V. Gustainis, studijavęs Heidelberge ir Sorbonoje ir susipažinęs su vokiečių korporacijomis, kuriomis pasinaudojo, kurdamas naujos lietuviškos studentų korporacijos įstatus. Bematant kilo poleminių diskusijų apie tautinės studentų organizacijos steigimą. Ji smarkiai puolė "dešinę", bet neatsiliko ir "kairę". Krikščionys demokratai įrodinėjo, kad studentų tautininkų organizacija suskaldytų jaunimą, neturėtų savitos ideologijos ir, apamai, būtų nereikalinga.

Korporacija Neo-Lithuania skelbė pagrindinę tautininkų mintį, V. Gustainio žodžiais, kad lietuvių tauta būtų stipri, kad ji būtų tiek galin- ga, jog kaimynų grasinimams visada galėtų šaltai atsakyti viskam esanti pasiruošusi. "Tauta ir valstybė gyvena tik šiame regimame pasaulyje. Tik jo gyvenimo dėsniai jai yra svarbūs ir tik jų ji privalo klausyti".

Norėdami išvengti klaidingų aiškinimų ir įtarinėjimų, trylika naujos organizacijos steigėjų nusprendė deklaracija paskelbti jos ideolo-

ginę programą. Susirinkę studento Simo Virkučio bute, Donelaičio g. 14, lapkričio 11-osios vakare, patvirtino deklaracijos projektą bei įstatų ir kitą dieną viską paskelbė spaudoje. Vėl kilo polemika. Naujajai korporacijai pritarė, vėliau jos garbės nariais paskelbti – prezidentas Antanas Smetona, kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas ir kiti.

To meto sąlygos buvo tokios, kad Lietuvos universitete Kaune buvo daug mažumų. Rusų kalba buvo visur girdima ir, kaip korporacijos leidinyje pastebi Edvardas Zabarauskas, "rėžė ausis ir nervino lietuvių". Buvo net siūlymų paskelbti ją oficialia universiteto kalba, šalia lietuvių. Korporantai pirmieji stojo į kovą už lietuvių kalbos teises.

Įvertindamas pirmuosius korporacijos veiklos metus E. Zabarauskas rašo, kad "tie metai pasižymėjo plačiais užsimojimais ir atkakliu tų sumanymų gyveniman vykdymu. [...] Įsikūrė naujo tipo organizacija ir taip smarkiai ėmė viešai reikštis savo išgalvotomis naujenybėmis, kad užkariavo ir universiteto vadovybės ir visuomenės simpatijas". Jis pažymi, kad neolitanai gali pagrįstai didžiulis padėję pagrindus naujai organizacijos formai – korporacijai, nes ir jos priešai, puolę naujoves, patys jas priėmė ir jomis naudojosi.

Butų trūkumas Kaune paragino korporantus susirūpinti namų statymu. Korporacijos rūmų kertinis akmuo buvo pašventintas per pirmąsias lapkričio 11-osios metines. Deja, dėl lėšų ir patirties stokos namų statyba tapo sunkia

(Nukelta į 7 psl.)

Jonas Basanavičius

Antanas Smetona

Juozas Tumas-Vaižgantas

Jonas Mačiulis-Maironis

Petras Vileišis

Jonas Jablonskis

Bronius Kazys Balutis

L.S.T. Korp! Neo-Lithuania garbės nariai. Gedimino Biskio vjetė

GARBINGA L.S.T. KORP! NEO-LITHUANIA 75-MEČIO SUKAKTIS

(Atkelta iš 6 psl.)

našta, sugėrusia visą kelių valdybų energiją, paveikusia Neo-Lituanijos dvasią. Dalį statybos darbų atliko patys korporantai. Tik 1928 m. vasario 18 d. kan. J. Tumas korporacijos rūmus iškilmingai pašventino. Prieš porą metų sudaryta Ūkio taryba ir filisterių sąjunga rūpinosi tolimesnių lėšų telkimu.

Po kelerių metų veiklos moterims buvo leista burtis į atskirą ratelį, veikusį korporacijos įstatų ir statuto ribose. 1928 m. jos atsiskyrė nuo vyrų, įsteigdamos Korp! Filiae Lithuaniae. Studentės pradėjo kelti visuomenėje ir šeimoje gimtosios kalbos ir lietuviškų tradicijų meilę. 1931 m. pradėjo eiti "Studentų balsas", korporacijos leidžiamas pirmasis studijuojančių laikraštis. Neolituaniai veikė įvairiai: stiprino vidaus gyvenimą, reiškėsi universitete, platino tautinę ideologiją jaunimo tarpe, reagavo į politinius įvykius, dalyvavo kultūrinėje veikloje, visur ir visada vadovaudamiesi šūkiu: Pro Patria!

LST Korp! Neo-Lithuania gali didžiuliuoti septyniais savo garbės nariais, pasižymėjusiais Lietuvos valstybininkais ir kultūrininkais: prezidentu Antanu Smetona, kanauninku Juozu Tumu-Vaižgantu, diplomatu Broniumi Balučiu, daktaru Jonu Basanavičium, inžinierium Petru Vileišiu, profesorium Jonu Jablonskiu, prelatu Jonu Mačiuliu-Maironiu, rėmusiais tautinę mintį ir ja besivadovaujančią korporaciją.

Lietuvos okupacija 1940 m. laikinai nutraukė Korp! Neo-Lithuania gyvenimą. Daug korporantų ir korporančių komunistai išvežė į Sibirą. Vienus numarinę, kitiems vėliau leido grįžti į Lietuvą. Pirmosios komunistų okupacijos metu 1941 m. Valentina Gustainį suėmė ir išvežė. Jis grįžo į Lietuvą tik 1952 m. O tokių buvo daug. Kiti

korporacijos nariai aktyviai reiškėsi ir žuvo per 1941 m. sukilimą. Dar kiti pasitraukė į užsienį.

LST Korp! Neo-Lithuania kartu su Korp! Filiae Lithuaniae buvo atkurta 1955 m. Toronto suvažiavime "su visomis Lietuvoje nusistovėjusiomis tradicijomis ir papročiais, ypatingą dėmesį skiriant priaugančiam akademiniam jaunimui, kaip būsimos Lietuvos kuriamajai jėgai". Tačiau sąlygos naujam krašte buvo nepalyginamai skirtingos. Nors ir svetingoje Amerikos žemėje korporacija neteko savo veikimo terpės, te galėjo gyventi prisiminimais ir kartoti tradicijas, kurios pamažu ėmė prarasti savo prasmę ir tikslą. Iš naujų, be tėvynės augančių kartų, vis atsisardavo tokių, kurie ryžosi pašvęsti savo gyvenimą tautinės idėjos plėtrai, bet jų skaičius mažėjo. Deja, ši idėja amerikiečių studentijos tarpe nebuvo populiari, o veiklos principai buvo svarbūs tik siauruose tautinių mažumų rateliuose. Tai persimetė ir į korporaciją. Pastaraisiais metais daugeliui naujų junjorų ir senjorų korporacija tebuvo vieta pabendrauti su draugais, atsisakant net Lietuvos universiteto korporantams ypač brangios ir gintinos lietuvių kalbos.

Pirmąjį dešimtmetį Amerikoje Korp! Neo-Lithuania veikė stipriai, gaivalingai. Dar dešimtmetį ji ištvėrė, bet veikla silpo. Gerai, kad korporacija Lietuvoje ir išeivijoje įamžino savo istoriją, išleisdama tris leidinius: "Neo-Lithuania 1922-1932", 1932 m. Kaune, antra laida – 1983 m. Čikagoje, "LST Korporacija Neo-Lithuania 1922-1964", 1965 m. Čikagoje ir "Korp! Neo-Lithuania 1922-1992", 1993 m. Čikagoje. Tie veikalai liudys ateinačioms kartoms kaip korporacija kūrėsi Lietuvoje ir buvo atgaivinta bei veikė trem-

tyje-išeivijoje.

Jei likimas nebūtų pasi-gailėjęs Lietuvos ir gražinės jai nepriklausomybės ir laisvės, dabar mes būtume ne korporacijos deimantinį jubiliejų šventę, o jos mirtį apraudoję. Jei tautiškai nusiteikęs jaunimas, pasiruošęs "Pro Patria!" šūki skleisti ir ginti, nebūtų šios korporacijos atgaivinęs Kaune, korporaciją būtų kartu su gyvenimą baigiančiais Nepriklausomos Lietuvos korporantais, išleidusi paskutinį atodūšį.

Bet ji – gyva ir grįžo į savo vietą. Tautinė idėja – gajė. Ji kyla iš slaptų vietų į viešumą, vėl plisdama, nors toli gražu ne tokiomis palankiomis sąlygomis, kaip 1922 metais.

Dabar, minėdami 75-ąsias LST Korp! Neo-Lithuania metines, vėl atkreipiame dėmesį į kanauninko Juozo Tumo-Vaižganto žodžius:

"Neolithuanai! Draugai! Auklėtiniai! Dešimtį metų savo gyvavimo sukakę (o mes – septyniiasdešimt penkerių sukaktį minėdami – E.J.), grįžtelkite savo sielomis atgal, į pirmąją jūsų korporacijos užuomazgą ir jos karštame idealizme, grynųjų gryniausioje tautinėje idėjoje nusivalykite gyvenimo rūdį, jei kur kas būtų pradėjęs rūdyti. Atminkite, kad vienatinis mūsų skydas, vienatinis apsigynimas, tai grynų sielos, grynas idėjingumas ir pasiryžimas statyti-krauti, o nieko niekam neardyti".

Korporacijos suvažiavimas ir iškilminga sueiga ruošama lapkričio 29 d. Čikagos priemiestyje. Vivat, crescat, floreat in aeternam, Korp! Neo-Lithuania!

fil. Eglė Juodvalkė

JURY SPRENDIMAS

Jury, susidedanti iš Lietuvos pranciškonų Šv. Kazimiero provincijos provinciole, Tėvo Benedikto Jurčio, OFM, "Darbininko" vyr. redaktoriaus Juliaus Kelero ir Lietuvių katalikų religinės šalpos vedėjos Vidos Jankauskienės, nutarė:

prelato Juozo Prunskio Krikščioniškos spaudos premiją už 1996 metus paskirti žurnalui "Naujasis židinys – Aidai", kaip labiausiai patarnavusiam krikščioniškos kultūros bei krikščionybės idealų ugdymui lietuvių tarpe.

Jury nariai:

Tėv. Benediktas Jurčys,

OFM

Julius Keleras

Vida Jankauskienė

KGB LIETUVOJE

Arvydas Anušauskas

(Tęsinys. Pradžia – 42 nr.)

Tiek pat mažai žinomi ir jų užverbuoti pirmieji septyni agentai – Aimeris (dirbęs milicijos departamente, bet jau 1922 m. turėjęs bėgti į Klaipėdą). Morisas (dirbęs diplomatinio kurjeriu Varšuvoje, Prancūzijos pasiuntinybėje), Ginzburgas (teikęs informaciją iš Kaune buvusios Prancūzijos pasiuntinybės), Gedminas (teikęs informaciją apie rusų monarchistus), Sergejevas (teikęs informaciją iš lietuviškos žvalgybos) ir kt. Vienintelis šių agentų bendrumas – tarp jų nebuvo lietuvių. Rezidentai dar nemokėjo lietuvių kalbos ir dirbdavo, pasitelkę vertėjus.

1922 m. spalio 8 d. atvyko penktasis rezidentas Olchovič (slapyvardis "Friedrich"), paskirtas pasiuntinio Jakovo Davtianio asmeniniu sekretoriumi. Su savo pavaduotoju, konsulinio skyriaus, vėliau – prekybos atstovybės "Vneštorgo" sekretoriumi A. M. Žilko (slapyvardis "Jak"), palaikydami glaudžius ryšius su karinės žvalgybos rezidentu, stengėsi išplėtoti agentūrinį darbą.

Užverbuotas buvęs rusų armijos pulkininkas Šelberg pasiūstas į Vilnių, rezidentas Britov – į Brest-Litovską (pranešinėti apie baltarusių partizanų judėjimą), agentui Nr. 6 – Kon duota 10 tūks. markių priedangos įmonei – dirbtuvėms steigti, o su prancūzų misijoje dirbusio diplomatinio kurjerio – agento Nr.7 pagalba imta atplėšinėti prancūzų diplomatinio pašto paketus, paskui atkuriant jų antspaudus. Visą technologiją pateikė šioje srityje patyrusi karinės žvalgybos valdyba.

Šeštasis rezidentas

Bet tik 1923 metų pabaigoje atvykęs šeštasis rezidentas – V. Sokolov pradėjo kurti naują agentūros tinklą, kuris iš esmės išsilaikė iki pat 1940 metų. Su rezidentūros darbuotojais A. Žilko ir Beregovskiu buvo numatyta sukurti stiprią agentūrą ir prisišverbti į Prancūzijos pasiuntinybę, Lietuvos užsienio reikalų ministeriją, generalinę štabą ir kontržvalgybą (politinę policiją). Bet Lietuvos sąlygoms – mažame mieste, esant labai ribotam numatytų įstaigų darbuotojų skaičiui, tai buvo labai sunkiai įgyvendinamas uždavinys. Todėl pirmiausia buvo ieškoma nepatenkintų Lietuvos valdžia ir sunkiai besiverčiančių val-

dininkų. Pagrindiniu argumentu turėjo tapti ir tapo pinigai. Rezidentūros mėnesinės išlaidos visada viršydavo dešimt tūkstančių litų, o metinės išlaidos beveik prilygo Lietuvos politinės policijos agentūros išlaikymui skiriamoms lėšoms. Rezidentūros agentams buvo mokami keletriopai didesni atlyginimai negu Lietuvos slaptosios tarnybos galėdavo pasiūlyti savo agentams. Štai generolui K. Kleščinskiui, kurį rezidentas, praėjus mėnesiui po jo paleidimo į atsargą, jau vadino "pusiau užverbuotu" ir tikėjosi gauti "viską, ko reikia [...] apie Lietuvos vidaus ir užsienio politiką, karines sferas", mokėjo 500 litų. Numatytam užverbuoti buvusiam Lietuvos užsienio reikalų viceministru, žydų reikalų ministru Simonui Rozenbaumui norėjo skirti 1500-2000 Lt per mėnesį, bet šis jau kitais metais (1924) išvyko į Palestiną ir rezidento planas žlugo.

Rezidento V. Sokolovo aktyvumas buvo ištis nepaprastas: 1923 m. spalio 6 d., praėjus vos trimis savaitėms po atvykimo, jis jau pranešinėjo "Maskvos centrui": "greitai būsime žvalgyboje", nes ten "infiltravome savo žmogų". Tai karinėje intendantūroje tarnavęs buvęs aktorius Balmontas, rezidento įvertintas kaip "dalykiškas ir sumanus", užverbavo informatorių lietuvių žvalgyboje. Matyt, jo dėka 1923 m. lapkričio 27 d. sovietinė žvalgyba turėjo savo rankose tikrus dokumentus apie į Peterburgą ir Maskvą nusiųstus Lietuvos žvalgybos agentus, jų sąrašus ir slaptąžodžius. Dar po kelių dienų gauti ir visų žvalgybos darbuotojų sąrašai, jų nuotraukos, įvairių įsakymų originalai. Toks sovietinės žvalgybos aktyvumas neliko nepastebėtas. V. Sokolovo padėjėjui Beregovskui mėginant užverbuoti politinės policijos darbuotoją, lietuviai jam "pakišo" savo agentą "Kamuolį", kuris išsiaiškino žvalgybinius Beregovskio interesus. Lietuvių nuostabiai, sovietinę rezidentūrą domino ne tik slaptų ir etatinių slaptosios tarnybos darbuotojų sąrašai, bet ir jų biografijos, slapyvardžiai, charakteristikos (nurodant ydas ir materialinę padėtį).

Įsikišimas

Bet užkirsti kelią sovietinės rezidentūros žvalgybiniam šķverbimuisi nepavyko.

•••••

V. Mažeika ir solistė A. Gaižiūnienė. Atokvėpio valandėlė po ALTS Čikagos skyriaus surengtos gegužinės R.Padlabienės nuotr.

Į AMŽINYBĖS ARUODUS

žinias ir patirtį pritaikyti, parašydama milžinišką vadovėlį lietuviškai nekalbantiems. 1983 metais JAV LB Švietimo taryba išleido jos parengtą 392 puslapių vadovėlį "Lietuviais norime ir būt", kurį vykusiai ir originaliai iliustravo dailininkė Nijolė Palubinskienė, piešinius pritaikydama prie nagrinėjamo teksto. Knygos leidimą parėmė Lietuvių fondas ir Danguolės dėdė Petras Tamulionis.

Po kurio laiko Danguolė Tamulionytė priėjo išvadą, kad darbą reikia tęsti. Pirmajai laidai išsibaigus, buvo nutarta išleisti antrą. Joje nenumačius pakeitimų, pasikeitė tik viršelis ir dingo iliustracijų spalvos. Nepasitikėdama savo vienos jėgomis, ji pasikvietė ir talkininkų bei patairėjų. Turėjau laimės ir aš su ja dirbti, kuriant tiek pirmą, tiek ir antrą to vadovėlio 1993 metų laidą, kuria išleido JAV LB Švietimo taryba. Autorė savo dėkingumą visiems talkininkams išreiškė nuoširdžiu padėkos žodžiu, o jos knygos rašymo pagrindinė idėja yra nusakyta vienu sakiniu knygos pradžioje: "Dirbkime, kad lietuviai liktų lietuviais, o nutolę grįžtų prie savo kamieno".

Įdomu ir besimokančiam naudinga skaityti vadovėlyje pateiktus anglų kalba paaiškinimus bei gėrėtis dailininkės Palubinskienės iliustracijomis. Pradedama raidžių tarimu, kuris labai skiriasi nuo angliškojo ir palaipsniui einama prie šeimos narių, profesijų, maisto produktų pavadinimų, protarpiais anglų kalba įterpiant informacinį tekstą apie Lietuvos istoriją, teritoriją ir periodinę spaudą. Vadovėlyje taip pat yra originalus Lietuvos himno tekstas, vėliava, gediminaičių šeimos medis, lietuviški Kalėdų papročiai ir t.t. Trumpai sakant, vadovėlį naudojantis asmuo ne tik pramoks lietuviškai, bet ir susipažins su Lietuvai charakteringais istoriniais faktais ir pajus pasididžiavi-

Vyskupo M. Valančiaus lietuvių kalbos kursai suaugusiems. Dešinėje – kursų vedėja Dr. Danguolė Tamulionytė. Už jos – mokyklos direktorė A. Balašaitienė. (Fotografuota 1981 metų rudenį). V. Bacevičiaus nuotr.

Lapkričio 3 d. po ilgos ir sunkios ligos slaugos namuose amžiams užmerkė akis Danguolė-Marija Tamulionytė, PhD, palikusi vertingą įnašą į Amerikos lietuvių visuomenę, skatindama visus lietuvių kilmės asmenis išsąmoninti, kad "lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt".

Vitalijos ir Antano Tamulionių dukra Danguolė gimė Vienoje 1945 metų gruodžio 5 dieną, kai jos tėvai jau buvo praradę savo numylėtą tėvynę ir ieškojo saugaus prieglobsčio svetur. Nežiūrint to, jiedu savo dukrą išaugino giliai patriotiška, su išpareigojimu savo protėvių žemei, kurį ji vėliau, gyvendama po svetimu dangumi, savo darbais įrodė. Prasidėjus emigracijai į Vakarų demokratinės šalies, Danguolė atvyko į Kanadą. Iš savo motinos paveldėjusi meilę prancūzų kalbai ir kūrybai, ji pradėjo prancūzų kalbos ir literatūros studijas 1966 metais Montrealio McGill universitete. Su tėveliais išsikūrusi Cleveland, OH, Danguolė tęsė studijas Western Reserve universitete ir gavo bakalauro laipsnį. 1969-1970 metais ji gilino savo mokslinį pasirengimą Paryžiaus Sorbonnos universitete. Grįžusi į Cleveland, ji 1975 metais apgynė disertaciją. Už originalią "Madame

Bovary" charakterio analizę jai suteiktas mokslų daktarės laipsnis.

Tuo tarpu jos veiklusis tėvas, prityręs pedagogas Antanas Tamulionis dėstė lietuvių kalbą vyskupo M. Valančiaus lituanistinėje mokykloje ir kelis metus jai vadovavo. Danguolė kurį laiką Cleveland valstybiniame universitete dėstė prancūzų kalbą ir lietuvių kalbos kursus. Prisijungusi prie vysk. M. Valančiaus lituanistinės mokyklos, ji Lietuvių namuose vedė lietuvių kalbos kursus suaugusiems. Jos entuziazmas ir puiki dėstymo metodika pritraukė didoką būrį lietuvių kilmės, tačiau gimtąją kalbą praradusių asmenų, kurių tėvai atvyko į Ameriką dar prieš karą. Be to, vysk. M. Valančiaus mokykloje ji šeštadieniais dėstė lietuvių kalbą mišrių šeimų vaikams.

Pasaulio Lietuvių bendruomenės įgaliota, Danguolė išvyko į Pietų Ameriką ir pravedė lietuvių kalbos kursus Venecuelos, Urugvajaus ir Argentinos lietuviams. Jos darbai neliko neįvertinti. 1981 metais ji buvo apdovanojama Ohio Lietuvių gydytojų draugijos 1000 dolerių kultūrine premija.

Pašlijus sveikatai, Danguolė pasitraukė iš oficialių pareigų, tačiau pasiryžo savo

mą savo kilme. Dėstymo metodika yra paremta pačios autorės patirtimi ir pedagoginiais principais.

Aŭta Danguolė Tamulionytė buvo kviečiama sueigose pristatyti naujausias lietuvių autorių knygas. 1982 m. spalio 10 d. Lietuvių namuose ji publiką supažindino su Aurelijos Balašaitienės novelių rinkiniu "Susitikimas pamary".

Išlydint į amžino poilsio vietą, Danguolei Marijai Tamulionytei linkiu amžinos ramybės. Jos palikimas ateinančioms kartoms bylos apie taurią, patriotišką mokytoją ir mokslininkę, kurios per trumpas buvimas žemėje sukelia gilų liūdesį ir palieka skaudžią spragą. Tebūnie jai lengva Amerikos žemelė!

Aurelija M. Balašaitienė

KAI ŽMONĖS IŠEINA...

Vieną vakarą sugrįšiu
vėl namo,
Bus skaidri, šalta
žiemos naktis.
Švies didžiulės žvaigždės
tylumoje,
Ir beržai stovės šalikelėm
balti...
Henrikas Nagys

Lemties ranka išsivedė nuoširdžią pedagogę Dr. Danguolę Tamulionytę. Toji lemtis neatsiklausia nei mūsų, nei Jos, ar visi šios žemės darbai jau atlikti, ar gyvenimo viltys ir lūkesčiai išsipildė, nes toji lemtis nesiteisina niekam ir niekieno norų nepaiso. Ji tik praveria nežinios vartus Amžinybėn.

Pedagogė Danguolė išėjo dar jauna, dar nesuspėjusi išdalyti kitiems tiek daug savo gerumo. Iš savo tėvelių –

a.a. Antano ir Vitalijos Tamulionių išmoko pamilti nematytą Lietuvą ir atsidėti lietuviškam švietimui. Danguolė net nuyko į Pietų Ameriką ir pravedė lietuvių kalbos kursus. Ji paruošė vadovėlį nekalbantiems lietuviškai "Lietuviais norime ir būt" su įrašu: "Dirbkime, kad lietuviai liktų lietuviais, o nutolę grįžtų prie savo kamieno."

Koks trapus ir netikras yra mūsų gyvenimas. JAV LB Švietimo taryba jautriai pergyvena jos pasitraukimą, nes liko dar neužbaigti darbai, neužbaigtas antrasis to paties pavadinimo vadovėlis...

Teesie Jai amžina ramybė svetimoje žemėje!

JAV LB Švietimo tarybos vardu

Regina Kučienė

V. Bacevičiaus nuotraukoje (iš kairės): Mylita Nasvytienė, Vilija Klimienė, Jadvyga Budrienė, Dr. Danguolė Tamulionytė, Aurelija Balašaitienė. Už jų – Balys Auginas ir Jūratė Balašaitytė (1982 m. spalio)

A. † A. Dr. DANGUOLEI TAMULIONYTEI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame jos gimines ir artimuosius, gyvenančius išeivijoje ir Lietuvoje. Dar taip neseniai ji dalyvavo "Dirvos" novelės konkurso jūry. Dar taip neseniai rūpinosi savo naujojo vadovėlio "Lietuviais norime ir būt" iliustracijomis. Liko tokie gražūs kūrybiniai sumanymai ir ateities viltys, kurioms nebebuvo lemta išsipildyti. Tebūna lengva jai ši žemelė. Ilsėkis ramybėje, Visų Sielų karalystėje

"Vities" draugija ir "Dirvos" redakcija

ŠVIETIMO ISTAIGA

Vladas Vijeikis

Bolševikai per visą savo gyvavimo laiką skelbė, kad sovietai pralenks Ameriką. Nepavyko. O štai Lietuva pralenkė. Teko nugirsti per radiją pasikalbėjimą iš Lietuvos, kad ten veikia manekenu mokykla. Kiek žinau, Amerikoje manekėnai stovi krautu-vėse, nejuda, nekalba ir nero-do jokių mokslinio išsilavinimo žymių.

Lietuvoje prie manekenu fakulteto dar veikia šokių skyrius. Apie tai plačiai pa-pasakojo to universiteto "rek-torė". Pasirodo, kad daroma labai didelė paslauga Lietu-vos ekonomikai. Mat išmoks-lintos šokėjos eksportuoja-mos į Azijos ir arabų kraštus. Studentės turi būti jaunos, gražios ir atitikti arabiškam skoniui. "Rektorė" gerai iš-studijavusi, ko aniems reikia, ir eksportas veikia labai ge-rai.

Paklausta apie tai, ar atsi-tinka, kad tos šokėjos pakliū-va į prostituciją, ji atsakė la-bai šaltai.

– Būna ir taip.

Nereikia būti dideliu ži-novu, kad būtų aišku, jog tas mokslas visai neturi nieko bendro su šokiu. Tai yra pa-prasti apsinuoginančių mote-rų veiksmas. Amerikoje tai vadinama "striptizu".

Tarp kita ko, ši šokių ir manekenu mokykla vadinasi "Kakadu". Kai buvau mažas, o mano žodynas buvo labai neskaitlingas ir susidėjo tik iš pačių reikalingiausių žodžių, tai "kaka" vadinau š...ą. Man rodosi, kad tos mokyklos pa-vadinimas "Kaka-du" – labai tinkamas.

Su džiaugsmu sutinkame švietimo ir kultūros naujienas iš Lietuvos. O kaip apie "Ka-kadu"? Spręskite patys.

Aš pradėdus manyti, kad mano draugą Florijoną reikė-tų priskirti prie filosofų. Ir jeigu jis visas savo mintis už-rašytų, tai gal patektų į garsių filosofų tarpą. Gal ne į patį vidurį, bet kur nors filosofij-os koridoriuje.

Aną dieną jis man sako:

– Koks asilas sugalvojo tą posakį: "Ne turtuose – lai-mė" Tai yra tiesiog pasityčio-jimas iš kasdieninio gyvenimo! Tik pagalvok. Turtuolis užsimano ir sako: "Važiuo-kim į Australiją. Čia labai nuobodu šiuo laiku." Patele-fonuoja į agentūrą ir jam pri-stato lėktuvo bilietą. O aš noriu nuvažiuoti į Cicero ir svarstau, ar užteks automobi-lyje benzino. Sustojus ant greitkelio nėra jokio "pasi-smaginimo".

– Florijonai, – sakau – buvo žmonių, kurie ir be tur-to gražiai gyveno ir net pa-garsėjo.

– Pavadinink vieną.

– Šv. Pranciškus, – šūk-telėjau ir pats nustebau savo greita orientacija.

– Šv. Pranciškus? Na ir pavyzdys. Ar jam reikėjo mokėti mokesčius? Ar jis mokėjo už elektrą, vandenį, dujas, alimentus, apdraudas? Ar jis kada rado prikabinatą prie automobilio pranešimą, kad esi nubaustas už stovėji-mą ne laiku ir ne vietoje? Ar jam reikėjo aukoti fondui, bendruomenei, laikraščiams, pavainikiams vaikams, gyvu-lių globai, banginių gelbėji-mui, daugiavaikėms šeimoms, paminklų ir pilių at-statymui. Jeigu būčiau turtin-gas, drožčiau tau į nosį už tą Pranciškų. Netektum nosies. O aš pasisamdyčiau gerus ad-vokatus ir jie įrodytų, kad tu mane paveikėi ir tu esi kaltas. Būtum nubaustas milijoną ki-tą ir dirbtum visą savo amžė-lį, kad išmokėtum. O jis man čia kiša Pranciškų. Jiegu tik-rai nori žinoti, kas yra tikroji laimė, tai aš tau pasakysiu. Tikroji laimė yra atsikratyti politikierių, nes jie užtraukia nelaimės.

– O kaip tą padaryti?

Florijonas gana ilgokai galvojo, bet atsakymo nera-do.

Trys "juodosios dėžės"

(Tęsinys. Pradžia – 41 nr.)

Dar senovės išminčius Platonas savo "idealaus ug-dymo terorijoje" įrodinėjo, kad mokslininkai turėtų val-dyti valstybę. Valdovu turėtų būti išminčius. Tačiau kokią programą vykdytų Rolandas Pavilionis? Ar ji būtų pagrįs-ta išmintimi, kurią, anot Pla-tono, būtinai turi lydėti tiesa ir gėris?

Rektorius laikraščiuose yra paskelbęs straipsnių, ku-riuose griežtu tonu kalbama apie gana svarbius visuome-nės gyvenimo reiškinius. Jis ne kartą rūstokai pasisakė apie spaudos ir kitų žinia-sklaidos šaltinių, mokslo ir meno atsakomybę. Ne kartą rašė apie jaunosios kartos ug-dymą, švietimo ir mokslo sis-temos pertvarkymą. "Gryno-joje" politikoje iki šiol R. Pa-vilionis nedalyvavo. Kai ku-rie jo paties, kaip aukštosios mokyklos vadovo ir kaip pi-liečio, praktiniai sprendimai teisiniu požiūriu būdavo ver-tinami gana prieštaringai. Ta-čiau iki šiol viskas apsiribo-davo tik kalbomis, kurių pati-kumas teisiškai nėra įrody-tas. Tiesa, prieš du metus la-bai skandalingai nuskambėjo istorija apie "specialią" naujų studentų grupę, atsiradusią universiteto Teisės fakultete. Tada "lengvatine" (o tiksliau, korupcine) tvarka į universi-tetą buvo priimti aukštų teisi-ninkų vaikai. Buvo pasiūly-mų atsistatydinti universiteto vadovams, tarp jų ir rektoriui R. Pavilioniui. Tačiau LDDP valdymo laikotarpyje šis skandalas, kaip ir daugelis ki-tų, labai greitai nutilo. Viskas liko savo vietoje. Liko ir toji "lengvatinė" studentų grupė. Niekas neįrodė, koks buvo paties rektoriaus vaidmuo šioje istorijoje. Niekas nėra nusakęs ir jo pažiūrų apie pa-čius svarbiausius valstybės vadovo veiklos barus.

Gal būt profesorius R. Pavilionis ir pats nesitiki lai-mėti šiuose rinkimuose. Gal jis tik nori sukaupiti atitinka-mą patirtį ir planuoja stoti į lemiamą kovą tik po penke-rių metų. Amžius tada jam dar nebus jokia kliūtis.

2. Gydytojas

Nedaug kas nežinoma ir apie Vytenio Andriukaičio tinkamumą siekti tokio aukš-to posto. Viena – būti Seimo nariu ir negausios partijos vicepirmininku, kita – vado-vauti valstybei.

V. Andriukaitis Seimo rūmuose yra nuo pat pirmųjų Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienų. Gimęs trem-

tyje. Gydytojas kardiochirur-gas, tačiau turi ir universite-tinį istoriko pasirengimą. Kaip matome, tos abi profesijos yra labai skirtingos, ta-čiau toks akademinis pasiruo-šimas rodo gana platų pre-tendento akiratį. Į politiką jis atėjo per Socialdemokratų partiją.

V. Andriukaičio pavardė bene pirmą kartą plačiai nu-skambėjo tada, kai jis tuo-metinės Aukščiausiosios Tar-ybos (Atkuriamojo Seimo) pirmojoje sesijoje, svarstant pirmosios vyriausybės Prem-jero kandidatūrą, netikėtai at-sistojo ir pasiūlė juo skirti Algirdą Brazauską. Jam tuoj pat buvo atsakyta, kad teisė siūlyti priklauso tik Auščiau-siosios Tarybos pirmininkui. Ar V. Andriukaitis šio "for-malumo" nežinojo?

Tada V. Landsbergis į šį postą pasiūlė K. Prunskienę. Netrukus Arvydas Juozaitis – vienas iš aktyviausių Sąjū-džio jaunimo atstovų tokį jo sprendimą pavadino "istorine klaida". Už tai buvo labai pa-smerktas.

Vėliau V. Andriukaitis Aukščiausioje Taryboje ir Seime jokių aukštesnių pa-reiškų neužėmė. Buvo eilinis parlamentaras, dirbo Sveika-tos pakomitetyje. Daugiausia aktyvumo ir parodė, svarstant sveikatos apsaugos klausimus. Susikirtimų su dabar-tiniu Seimo pirmininku ir jo komanda jis turėjo ir dau-giau. Daugeliu klausimų V. Andriukaitis drąsiai reiškė savo nuomonę. Šiemet jam suėjo 46-eri. Dalyvavimą šių rinkimų kampanijoje jis, be abejonės, panaudos Social-demokratų partijos ir savo as-mens populiarinimui. Kovoti dėl aukščiausio valstybės posto jis dar gali ne vieną kartą. Net ir šiemet, jeigu į rinkiminę kampaniją būtų įsi-jungęs anksčiau, labai tikė-tina, kad jo pavardė būtų mi-nima tarp pagrindinių preten-dentų.

Ir vis dėlto V. Andriu-kaitį dar ilgą laiką politikos apžvalgininkai laikys "juodą-ja dėže". Juk labai dažnai po-litikoje dalyvaujantys asme-nys, viešumoje propaguojan-tys kurią nors gerai žinomą pasaulėžiūrinę kryptį, darydami praktinius sprendimus, net nemano ja vadovautis. Kokią kryptį pasirinktų V. Andriukaitis, vargu ar kuris nors politikos apžvalgininkas šiandien išdrįstų nedvejoda-mas nusakyti.

"Populiarusis"

Jau senokai Lietuvoje pastoviai skelbiami duome-nys apie politikų populiariu-

mą – "reitingai". Prie daugelio pavardžių dažnai matome tuos pačius arba labai pana-šius skaičius. Tiesa, kas sa-vaitę kieno nors "reitingas" keletu procentų pakyla arba nukrinta. Viskas atrodo lyg ir gana įtikinama. Neįtikėtinas buvo tik nuolatinis sovietinių laikų "ypatingųjų bylų tardy-tojo" E. Bičkausko pavardės mirgėjimas pačių popula-riaušiu ir įtakingiausių politi-kų sąrašė. Ne kartą sklido užuominos, kad "kažkas" ruošia jį į prezidentus.

Staiga įvyko sociologi-joje nepaaiškinamas dalykas: E. Bičkauskas iš visų "reitin-gų" akimirksniu dingio, o į jo vietą tarpžemyninės raketos greičiu pakilo kitas buvęs so-vietinės prokuratūros atsakin-gas veikėjas – Artūras Pau-lauskas. Jo skrydis į pagrindi-nių kandidatų trejetuką yra pats didžiausias šios rinkimų kampanijos netikėtumas. Vi-siškai politikoje nedalyvavęs asmuo (teisėsaugos pareigū-nams dalyvauti joje net įsta-tymai draudžia) staiga kelia-mas į politinio olimpo viršū-nę. Naujausiu "apklausų" duomenys įtikinėja, kad jis jau pralenkė visus kandidatus ir net žymiai nuo jų atitolo. Išvada aiški: skelbiamos ne tyrimų išvados, o užsakyta, gana galinga reklama. Šalia duomenų, kurie iš tikrųjų ati-tinka visuomenės nuostatas, iškišta ryški propagandinė "antis". Kokios jėgos pasirin-ko būtent šį asmenį?

Būtų labai klaidinga galvoti, kad A. Paulauskas tėra tik "popierinis tigras". Kuo toliau, tuo labiau matyti, kad visuomenę bandoma pa-veikti ir kitais, labai subtiliais ir veiksmingais būdais. "Ap-klausomis" joku būdu neap-siribojama. Štai toks pavyz-dys. Kai K. Bobelis susitiko su būsimaisiais rinkėjais Kaune, į akis nekrinantčios išvaizdos moterėlės susirin-kusiems kaišiojo lapelius su A. Paulausko pavarde ir pri-mygtinai kvietė už jį pasira-šyti, nors Vyriausiajai rinki-mų komisijai jau buvo prista-tyta kelis kartus daugiau pa-rašų, negu reikalaujama, re-gistruojant kandidatus. Toje salėje žmonių buvo ne itin daug, tačiau A. Paulausko šta-bo agitatoriai ir šią progą iš-naudojo. Prisimenant, kaip dažnai žmonės yra linkę ti-kėti tuo, kas ką "sakė-pasa-kė", galima matyti, kad šioje kampanijoje dalyvauja pui-kiai pasirengę psichologai, išmanantys, kaip paveikti rin-kėjų nuomonę. Be didelių pi-nigų jų patarimų neįgyven-dinsi. Kas juos duoda?

Dr. Jonas Jasaitis

VISA LOTTERY

Our office is assisting with VISA LOTTERY
Application for Green Card
from now until November 19, 1997
For more information call:
Jayashree Bidari, J.D. – Attorney At Law
(216) 892-3323

KODA SERVICE – filmuoja Lietuvoje pagal užsakymą. Greitas patarnavimas, įamžinant gimtinę, gimines ir draugus. Video juostelę atsiunčiame į namus. Tel. pasiteiravimui ir užsaky-mui: (773) 330-0794

I V A I R E N Y B Ė S

Skyrelio vedėjas –
Gerardas Juškėnas

JURGINĖS ŽINIOS

Šv. Jurgio parapija reiškia nuoširdžią padėką Dr. Antanui Bacevičiui ir Dr. Linui Vaitkui už dovanotą gripo vakciną ir parapičių pasiekimą. Dėka jų dosnumo 50 parapičių bus sveikesni žiemą, gripo sezonui atėjus.

Šv. Jurgio parapija sveikina WM. Schultz, kuris laimėjo pirmąją \$50 dovaną ankstyvųjų platintojų festivalio loterijos bilietų traukime. Rudens festivalis bus lapkričio 16 d. Tokie "ankstyvųjų paukštelių" bilietų traukimai vyks per keturis sekmadienius prieš festivalį.

Šv. Jurgio parapija tebeieško talkininkų, galinčių padėti prie bingo lošimų. Savanorius prašome kreiptis į kleboną kun. J. Bacevičių.

Spalio 19 d. Šv. Jurgio bažnyčioje per Sumą vėl skambėjo choro lietuviškos giesmės. Naujoji vargoninkė yra Marija Ežerskytė-Hudgins. Prieš pradėdama šias pareigas, ji kelis pastaruosius mėnesius repetavo lietuviškas giesmes. Parapija dėkinga už jos ryžtą. Tuo tarpu dar dailromės, kas galėtų vargoninkauti Mišioms anglų kalba.

Spalio 25-26 d. savaitgalį Šv. Jurgio parapijoje įvyko 5 narių rinkimai į parapijos tarybą. Iš septynių kandidatų tarybon išrinkti: Aušra Babickienė, Steven Kristoff, Petras Bacevičius, Kristina

KLAIDOS ATITAISYMAS

42-ajame "Dirvos" numeryje (lapkričio 4 d.), 10 psl. išspausdintame Dr. Viktoro Stankaus straipsnyje neteisingai nurodyta aprašomo scenaristo **Eszterhas** pavardė. Atsiprašome.

Kad tokių klaidų būtų išvengta, labai prašome visų autorių: siųskite tik aiškiai įskaitomus rankraščius ir, esant reikalui, nurodykite, kuriuo raidynu – anglišku ar lietuvišku – jūsų rašinyje pateiktos pavardės, vardai, vietovardžiai. *Redaktorius*

Kasulaitytė ir Algirdas Matulionis. Jų dviejų metų kadencija prasidės 1998 m. sausio 1 d. Šv. Jurgio parapijos taryba atstovauja visus parapijos narius ir planuoja jos veiklą. Turinčius sumanymų arba patarimų skatiname juos išdėstyti bet kuriam parapijos tarybos nariui.

Spalio 26 d., sekmadienį, po Sumos buvo traukiama \$50 dovana ankstyvajam Rudens festivalio loterijos bilietų platintojui. Ši dovana teko Janinai Klimaitei.

Šv. Jurgio parapijos Rudens festivalis prasidės lapkričio 16 d. po Sumos. Šiemet ten bus ir šeimų bilietai pietums. Pietūs suaugusiems kainuos \$8, vaikams iki 12 m. amžiaus – \$5 ir šeimoms (2 suaugę ir vaikai) kainuos

\$20. Klebonas mielai norėtų matyti visus parapijos narius ir bičiulius šiame renginyje.

Spalio 26 d. sekmadienį Šv. Jurgio bažnyčioje Mišias aukojo ir pamokslą pasakė tėvas Antanas Grabnickas, OFM. Jis su kitais 4 atstovais iš Lietuvos dalyvavo Lietuvių pranciškonų provincijos atstovų suvažiavime, įvyksiamame spalio 20-22 d. Kenneburbport, ME. Po suvažiavimo jis aplankė Šv. Jurgio parapiją. *Ger.J.*

PAGERBĖ GYDYTOJUS

Spalio 5 d., sekmadienį Marymount ligoninė, esanti Garfield Heights, OH., pagerbė gyvus ir mirusius gydyto-

jus. Kristaus Karaliaus koplyčioje Cleveland Šv. Andriaus benediktinų vienuolyno abatas Roger Gries, OSB, aukojo Mišias, laimino dalyvaujančių gydytojų rankas ir pasakė pamokslą. Po pamaldų ligoninės auditorijoje šventės da-

lyviai buvo pavaišinti priešpiečiais. Šiose iškilmėse dalyvavo Juškėnų ir Matų šeimos. Gydytojoms – Nelei Juškėnienei, MD, ir Giedrei Matienei, DDS, buvo suteiktas palaiminimas. *Ger.J.*

Ilgamečiui Cleveland'o ir JAV Lietuvių bendruomenės darbuotojui

A. † A. DR. ANTANUI BUTKUI

iškeliavus į Dievo namus, reiškiu gilią užuojautą jo žmonai Dr. BIRUTEI, sūnui GEDIMINUI, dukrai RŪTAI ir uošviui – fotografui JUOZUI POLIUI

Dr. Viktoras Stankus

A. † A. DR. ANTANUI BUTKUI

mirus, žmonai BIRUTEI, sūnui GEDIMINUI, dukrai RŪTAI su šeimomis ir kitiems artimiesiems giliausią užuojautą reiškia

*Jonas ir Dalia Maurukai
ir Jaunimas*

A. † A. DR. EDMUNDUI DRUKTEINIUI

mirus, jo žmonai ALDONAI, sūnums – EDMUNDUI ir Dr. ALBERTUI su šeima; broliui ALGIRDUI GUDAIČIUI su šeima ir visiems kitiems artimiesiems giliausią užuojautą reiškia

*Jonas ir Dalia Maurukai
ir Jaunimas*

A. † A. DR. EDMUNDUI DRUKTEINIUI

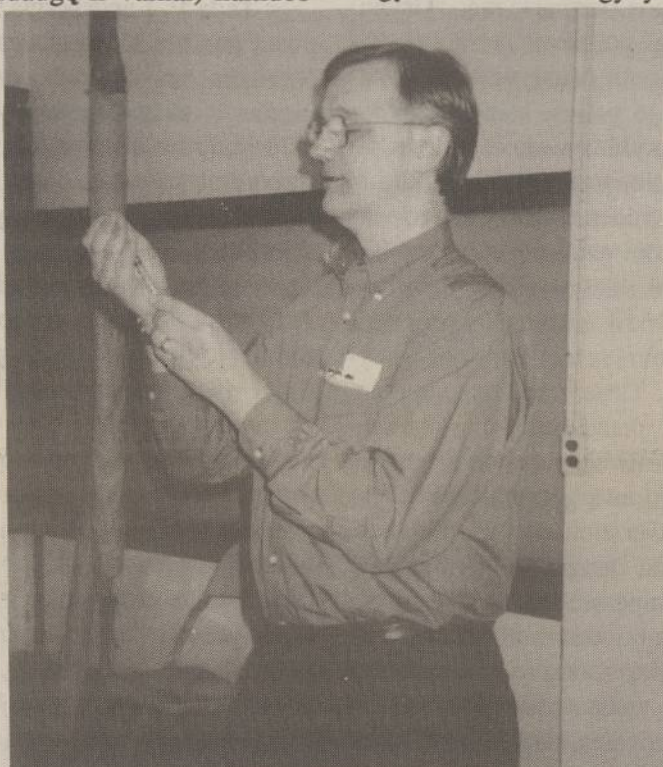
mirus, skausme ir liūdesyje likusius – žmoną ALDONĄ, sūnus – dr. ALBERTĄ su šeima ir EDMUNDĄ, seseris, brolių Lietuvoje bei visus artimuosius nuoširdžiai užuojaučiame ir kartu liūdime

Lili, Dalia, Asta Bložės

A. † A. DR. EDMUNDUI DRUKTEINIUI

mirus, jo žmonai mielai ALDONAI, sūnums – ALBERTUI su šeima ir EDMUNDUI, ir visiems giminėms bei artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą ir kartu liūdime

Malvina ir Jonas Švarcai

Šv. Jurgio parapijoje spalio 18-19 dienomis nuo gripo paskiepyta apie 50 asmenų. G. Juškėno nuotraukoje: dr. A. Bacevičius ruošia skiepų švirkštą

Silvija Vėlavičienė (kairėje) ir Dalia Puškorienė 1997 m. liepą Vilniuje, M. Mažvydo bibliotekoje

Liūdosi Rugienienės nuotr.

RENGINIŲ KALENDORIUS

- LAPKRIČIO 16 d., 4 v.p.p. Dievo Motinos parapijos salėje įvyks pirmosios lietuviškos knygos – Martyno Mažvydo "Katekizmo" suakties minėjimas. Šią šventę ruošia JAV LB Cleveland, OH, apylinkės valdyba
- LAPKRIČIO 16 d., nuo 11:30 iki 3:30 v.p.p. – šv. Jurgio parapijos Rudens festivalis
- LAPKRIČIO 22 d., šeštadienį, Lietuvių namuose – Lietuvių karių veteranų sąjungos "Ramovė" Cleveland, OH, skyriaus valdybos nariai rengia Lietuvos Kariuomenės dienos minėjimą
- LAPKRIČIO 22 d. – 4:00 v. p.p., šeštadienį, Toronto "Jungtis" ruošia 1997 "Draugystės" kėgliavimo turnyrą: O'CONNOR BOWL WEST, 1100 ISLINGTON AVE. TORONTO, ONT. Kreiptis į A. Nagevičių tel. 845-8848
- LAPKRIČIO 23 d., 11:30 v. r. – prof. dr. Algio Norvi-

los paskaita Dievo Motinos parapijos salėje

• GRUODŽIO 6 d. 9 v. r. – 5 v.p.p. – Adventinis susikaupimas – rekolekcijos. Jas praveda kun. E. Putrimas Dievo Motinos parapijoje

• GRUODŽIO 20 ir 21 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinų pardavimas

• GRUODŽIO 24 d. 9:30 v.v. – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje

• GRUODŽIO 31 d. – Naujųjų Metų sutikimas Lietuvių namuose. Rengia "Gija"

1998 metai

• SAUSIO 17 d. – loterija, skirta Lietuvių namų remontui. Pradžią – 6:30 vakaro. Pietūs, muzika, šokiai, nemokamas baras

• Kovo 29 d. – Kaziuko mugė. Rengia Cleveland'o skautija

MŪSŲ SVEČIAI

Tėvas Antanas Grabnickas, OFM, po Mišių šv. Jurgio parapijos salėje kalbasi su Ona Vasiene ir Aušra Babickiene, dirbusia Kretingos pranciškonų kolegijoje

G. Juškėno nuotr.

VERTA APLANKYTI

Lapkričio 14-16 d. – Holiday Home Tour in Middlefield – Istorikų draugijos rengiamas šventinis namų lankymas. Tel. 44/632-0400.

Lapkričio 14-30 d. – Ensemble Theatre Opening: Look Homeward Angel – Teatro atidarymas, Žiūrėk "Angelas į namus", 8:00 val. The Civic teatras; 3130 Mayfield Rd., Cleveland Hts. Savaitgaliais iki lapkričio 30 d. Tel. 216/321-2930.

Lapkričio 15 d. – Prezidento James A. Garfield pagerbimas: Lakeview Cemetery ir Moreland Hills Historical Soc. 12.5 mylių žygis iš jo gimtinės iki jo kapo. Tel. 216/421-2687.

Lapkričio 15 d. – Fairview Hosp. Junior Board: Christmas Shoppe '97 – Kalėdinė kraitelė, 10:00 val. r. – 8:00 val. v. Wagner's Country Inn, 30855 Center Ridge Rd. Tel. 216/476-7211.

Lapkričio 15 d. Neighborhood Center Assoc.: Ethnic Extravaganza – Etninė ekstravagancija, 7:00 val. v. Cleve Convention Center, 500 Lakeside Ave. Tel. 216/391-4707. Bilieto kaina \$65-\$500.

Lapkričio 19 d. Nat'l Assoc. of Investors (NAIC): Computer Software Review – Kompiuterių programų apžvalga, 7:30 val. v. Holiday Inn, 6001 Rockside Rd. Tel. 216 / 541-7253.

Lapkričio 21 d. – Cleveland Jazz Orchestra Showcases Paul Ferguson – Džazo orkestro koncertas. CCC

Metro Auditorium. Tel. 216/524-BAND.

Lapkričio 21-22 d. 2nd Annual Christmas Craft Boutique – Kalėdinių rankdarbių kraitelė. Burton Assembly of God Church in Burton. Tel. 440 / 834-4776.

Lapkričio 22 d. – Clev. Botanical Gardens: Thanksgiving Harverst Arrangements – Padėkos dienos derliaus tvarkymas, (programa vaikams), 10:30 val. r. – vidurdienio. 11030 East Blvd. Tel. 216 / 721-1600.

Lapkričio 24 d. – March of Dimes: Gourmet Chiefs auction – Virėjų varžybos, 6:00 val. v. Clev. Marriott at Key Center, 27 Public Sq. Tel. 216 / 642-0400.

Lapkričio 27 d. – Clev. Metroparks Zoo: Thanksgiving at the Zoo – Padėkos diena zoologijos sode, 10:00 val. r. – 5:00 val p.p. 3900 Wildlife Way. Nemokamai. Tel. 216 / 661-6500, ext. 297.

Lapkričio 28-29 d., gruodžio 5-7, 12-23 ir 26-30 d. – Holiday Lights Festival zoologijos sode, 5:30 val. p.p. – 9:00 val. v. Clev. Metroparks Zoo, 3900 Wildlife Way. Tel. 216 / 661-6500, ext. 290.

Lapkričio 28-30 d. – Clev. Sight Center: Annual Thanksgiving Weekend Fur Sale – Padėkos dienos savaitgalio kailinių išpardavimas, 11:00 val. r. – 5:00 val. p.p. 1901 East 101 St. Įėjimas – nemokamas. Tel. 216 / 791-8118.

Lapkričio 29 d. Candy Cane Cottage Craft Fair – Rankdarbių mugė. East Shore United Methodist Church in Euclid. Tel. 216/289-8455.

Lapkričio 29-30 d. 8th Annual Christmas Craft and Food Bazaar – Kalėdinė rankdarbių ir skanėstų mugė. German – American Cultural Center in Olmsted Township tel. 440 / 356-9608. Ger.J.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE

passports • visas • prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

ATLANTA IMPORT EXPORT

JŪSŲ PASLAUGOMS CLEVELAND'E MŪSŲ ATSTOVAS:

LITMA IMPORT EXPORT
639 EAST 185 STREET
CLEVELAND OH 44119
216-481-0011

SIUNČIAME SIUNTINIUS LAIVU

LABAI SKUBIEMS SIUNTINIAMS - ORO CARGO
AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO SIUNTINIAI

JŪSŲ SIUNTINIUS PRISTATYSIME Į NAMUS
BET KURIOJE LIETUVOS, LATVIJOS, ESTIJOS,
BALTARUSIJOS VIETOJE, O TAIP PAT MASKVOJE,
PATERBURGE IR KALININGRADO SR.

ATLANTA IMPORT EXPORT
(312) 434-2121 arba (800) 775-7363

Pirmosios lietuviškos knygos – Martyno Mažvydo "Katekizmo" – 450-mečio suakties minėjimas Cleveland'e įvyks lapkričio 15 ir 16 dienomis Dievo Motinos parapijos viršutinėje salėje.

Lapkričio 15 d., šeštadienį, – programa moksleiviams ir jaunimui;

Lapkričio 16 d., sekmadienį, 11:30 ryto – parodos atidarymas ir paskaita, kurią skaitys Vilniaus universiteto knygotyros katedros vedėjas ir veikalo "Mažosios Lietuvos knyga" autorius – prof. dr. Domas Kaunas. Parodą Amerikoje lydi M. Mažvydo bibliotekos lituanistikos skyriaus vedėja ir keliaujančios parodos autorė **Silvija Vėlavičienė**.

JAV LB Cleveland, OH apylinkės valdyba

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1997

Skrydžiai į Vilnių dar vis geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas
Bendradarbiaujame su Lietuvos Avialinijomis

Rita Staškutė-Žvirblienė

DIRVA

Juoko strėlės

K. Balauginas

DRAUGAS

Filosofijos seminare profesorius klausia studento:
 – Ar galite apibrėžti draugo sąvoką?
 Studentas ilgai mąsto. Tada profesorius nustumba:
 – Argi jūs nežinote, kas yra draugas?
 Ir kai kitas studentas pakelia ranką, profesorius patenkintas nusišypso:
 – Na?
 – Draugas yra tas, kuris – visada atsiranda, kai tu jam esi reikalingas!

tikrinama padaryta žala, ponias ištarė:
 – Aš manau, kad čia yra daugiausia mano kaltė!
 – Netiesa! – mandagiai paprieštaravo jai Kadilako savininkas. – Aš įsitikinęs, kad kaltinti reikia tik mane: aš mačiau jus važiuojančią per tris raudonas šviesas. Jei būčiau buvęs gudresnis, tai juk turėjau pakankamai laiko pasukti į šalutinę gatvę...

AUTOMOBILIO PASTATYMAS

Moterų ratelyje viena ponias skundėsi, kad sunku lygiai pastatyti automobilį tarp kitų mašinų.
 – Juokai. Visiški niekai, – atkirto viena. – Tai labai lengva: pavažiuojate atgal, kol atsimušate į mašiną, stovinčią užpakaly jūsų, o tada

pavažiuojate pirmyn, kol atsimušate į automobilį, stovintį priekyje!

NŪDIENOS VAIRUOTOJAI

Greitkelyje policininkas sustabdė vairuotoją ir išrašė jam baudos raštelį už blogą važiavimą. Teisme policininkas pristatė teisėjui nusikaltusį kaip negabų vairuotoją. Tačiau teisėjas šį nubaudė tik 10 dolerių bauda.
 – Kodėl taip švelniai, pone teisėjau? – klausia nusiminęs policininkas.
 – Matote, visa nelaimė yra ta, kad nūdienos vairuotojai važinėja rytdienos automobiliais vakarykščiuose greitkeliuose...

NESUSIPRATIMAS

Staiga mirė protestantų kunigo žmona. Jo sielvartas buvo toks didelis, kad kunigas nebegalėjo atlikti savo pareigų. Jis pasiuntė telegramą vyskupui: "Su skausmu turiu pranešti Jūsų Ekselencijai, kad mano žmona kątik mirė. Prašyčiau savaitgaliui atsiųsti pakaitalą."

SENO ANEKDOTO NAUJAS VARIANTAS

Demokratinėje Rusijoje kalbasi du piliečiai:

– Ką tu galvoji apie naują B. Jelcino paminklą?
 – Jis turi dvi ydas.
 – Kokias?
 – Ant jo neužrašyta "Ilsėkis ramybėje!"
 – Bet gi jis dar gyvas! –
 – O, tai yra jo antroji yda!

PAS DANTŲ GYDYTOJĄ

Dantistas:
 – Vyre, atidaryk burną plačiau...
 Pacientas:
 – Geriau, daktare, aš patylėsiu! Kai vieną kartą atvėriau, tai dabar gailiuosi per daug pasakęs!
 – Ką gi tokio tamsta pasakei?
 – Paprašiau savo būsimosios žmonos rankos...

MADŲ AUKA

Policija pagavo vagį, kuris net keturis kartus buvo išbrovęs į moteriškų rūbų krautuvę.
 – Kodėl vogei? – klausia teisėjas.
 – Nes žmona reikalavo naujos suknelės.
 – O kodėl išilaužei net keturis kartus?
 – Suknelė išėjo iš mados. O kadangi mados keičiasi labai greitai, aš vis turėdavau ją pakeisti! – nuoširdžiai pripažino kaltininkas.

"DIRVAI" AUKOJO:

L.S.T. Korp! Neo-Lithuania Vyriausioji valdyba	200
LB Bostono apylinkė	50
A.Rugienius, Bloom. H., MI	20
G.Gontar, St. Louis, MO.....	20
B.Šimkus, Santa Mon., CA	15
L.Meilus, Warren, MI	15
S.Mykolaitis, Oak Lawn, IL	10
K.Martinkus, Chicago, IL.....	5
L.Venckus, Fennville MI.....	5

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

Prieš pusmetį užsisakiau "Dirvą" pusmečiui, norėdamas arčiau susipažinti. Užteko man paskaityti vos kelis egzempliorius, kurie mane įtikino tapti nuolatinio "Dirvos" skaitytoju.

Malonu, kad laikraštį pavairinate poeto Adomo Jaso nors mažiau žinomais, bet turiningais, vertingais kūriniams. Laukiame jų daugiau.

Siųsdamas čekį prenumeratos pratęsimui pridedu kuklią savo auką ir pasilieku su geriausiais Jums linkėjimais.

L. Venckus

SPAUDOS PLATINIMO VAJUS!
"DIRVA"
 naujiems skaitytojams – \$25 metams!

UTENOS ALUS – GERIAUSIAI GERIAMAS ALUS

Vaišinkite draugus tik lietuvišku alumi iš Utenos.

Krautuvėse prašykite tik "UTENOS" iš LIETUVOS

Visais platinimo klausimais kreipkitės į Stawski Distributing – jeigu Jūsų valstijoje šio alaus dar nėra.

Tel: 773-278-4848

George Berk Jums patamaus / Skanaus!

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts, Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm 866 E. 200 th St.
 Sat.: 8 am to 4 pm Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
 William J. Jakubs Jr.
 Kenneth Schmidt ir
 Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamautojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
 36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama, teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
 Cleveland, OH. 44119
 (216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
 Pepper Pike, Oh. 44124
 (216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

TAUPA Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

Paskolos namų remontui nuo 7%
 Dėl smulkesnės informacijos skambinkit TAUPAI

Prieš perkant naują mašiną – pasiteiraukite TAUPOJE
 Naujom mašinom – nuo 7.0% Naudotom mašinom – nuo 8.5%

DARBO VALANDOS:

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. – 4:00p.p.
 penktadienį ----- 9:00v.r. – 6:00p.p.
 šeštadienį ----- 9:00v.r. – 12:00p.p.
 sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. – 12:00p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000